

Definisjoner av fagtermer

I parentes etter termen står synonym til og/eller forkortelse av oppslagsordet. Tegnet > i parentes framfor termer inne i forklaringene symboliserer at den aktuelle termen også har et eige oppslag, som det kan være nyttig å jamføre med. I eksempla er det omtalte fenomenet framheva med kursiv. Stikkordlista opplyser om hvor termene er brukt i denne boka.

o-STADIUM (stadium o): Stadium i (>) stadiieveksling der konsonanten enten er heilt annleis enn på de andre stadia, eller der den er falt bort (> bortfall). o-stadium er bare mulig i vekslinger med plosivene *k*, *t* og *p*. For eksempel: (sg. nom. : sg. part. : sg. gen.) *luku* ('antall, tall') : *lukkuu* : *luvun*, der *kk* og *k* veksler med *v*, (1. inf. : perf. pts. : ind. pres. 1. sg.) *lukkeet* ('lese') : *lukenu* : *lujen*, der *kk* og *k* veksler med *j*, og (sg. nom. : sg. part. : sg. gen.) *sota* ('krig') : *sottaa* : *sođan* ~ *soan*, der *tt* og *t* veksler med *đ* i Porsanger-varieteteten, og med bortfall i de andre varietetene. Jamfør (>) I-stadium og (>) II-stadium.

I-STADIUM (stadium I): Stadium i (>) stadiieveksling som veksler med (>) II-stadium på den måten at det av samme konsonant fins en enkelt/kort forekomst på I-stadiet, og en lang forekomst på II-stadiet. I stadiievekslingsparet (sg. nom. : sg. gen.) *kukka* ('blomst') : *kukan* er forma *kukan* på I-stadiet, og i stadiievekslingsparet (sg. nom. : sg. part.) *kesä* ('sommer') : *kessää* er forma *kesä* på I-stadiet. Jamfør (>) o-stadium.

II-STADIUM (stadium II): Stadium i (>) stadiieveksling som veksler med (>) I-stadium på den måten at det av samme konsonant fins en enkelt/kort forekomst på I-stadiet, og en lang forekomst på II-stadiet. I stadiievekslingsparet (sg. nom. : sg. gen.) *kukka* ('blomst') : *kukan* er forma *kukka* på II-stadiet,

og i stadievekslingsparet (sg. nom. : sg. part.) *kesä* ('sommer') : *kessää* er forma *kessää* på II-stadiet. Jamfør (>) o-stadium.

1. infinitiv (> første infinitiv)
2. infinitiv (> andre infinitiv)
3. infinitiv (> tredje infinitiv)

ABESSIV: (>) Følgekasus som forteller at noe(n) ikke har noe(n), eller at noe(n) mangler. En nomenfrase i abessiv kan opptre sammen med (>) preposisjonen *ilman* ('uten'), men den kan også stå aleine. For eksempel: Mikko lähti Tromsshaan (ilman) *vaimotta* ('Mikkel drar til Tromsø uten kone'). Abessiv er også vanlig som kasus i (>) 3. infinitiv. For eksempel: Mie en pärjää (ilman) *syömättä* ja *juomatta* ('Jeg klarer meg ikke uten å spise og drikke').

ABLATIV: (>) Ytre lokalkasus som brukes som (>) frastedskasus i (>) setningstypene (>) BEVEGELSE, (>) FLYTTING og (>) EIERSKAPSENDRING, og i (>) predikativ form i (>) setningstypen (>) PREDIKATIV SANS. For eksempel: Liisa tuli *torilta* ('Lisa kom fra torget'); Viina haissee *pahalta* ('Brennevin lukter vondt').

ABSTRAKT ORD: Substantiv som ikke refererer til noen konkret enhet, men for eksempel til ei handling, en egenskap eller en idé. For eksempel: *lukeminen* ('lesing'), *uni* ('sovning'), *rakkhaus* ('kjærlighet'), *marxismi* ('marxisme').

ADDITIV KONJUNKSJON: (>) Konjunksjon som forbinder setninger eller fraser som alle hører til samme gruppe, og som alle er sanne. Kvensk har disse additive konjunksjonene: *ja* ('og'), *sekä – ja* ('både – og'), *sekä – ette ~ että* ('både – og') og enklitikonet *-kä* ('og'). I tillegg brukes konjunksjonen *ette* additivt når den uttrykker at noe skjer mer og mer, eller at det av noe fins mer og mer. For eksempel: *Pekka ja Maija* naithiin ('Peder og Maja gifta seg'); *Lunta pani enämen ette enämen* ('Det snødde mer og mer').

ADESSIV: (>) Ytre lokalkasus som brukes blant anna i (>) setningstypene STED, EKSISTENS og EIERSKAP. For eksempel: *Matti souttaa järvelä* ('Mats ror på innsjøen'), *Heikala* oon soutovenet ('Henry har en robåt'). Adessiv bruker vi også for å uttrykke på hvilken måte noe gjøres. For eksempel: *Stiina lähti*

tookila Rovaniemheen ja sieltä *sykläämällä* Vesisaarheen ('Stina reiste med tog til Rovaniemi og derifra på sykkel til Vadsø').

ADJEKTIV: (>) Nomen som forteller om egenskapen ved noen eller noe. For eksempel: *kaunis* ('pen'), *ruma* ('stygg'), *kolo* ('forferdelig'), *keltainen* ('gul'), *iso* ('stor'), *paksu* ('tjukk'). Adjektiv opptrer i (>) adjektivfraser i (>) predikasjonssetninger, og som (>) adjektivmodifikatorer til (>) substantiv.

ADJEKTIVFRASE (= AP): (>) Frase som har (>) adjektivisk funksjon i (>) setninga. For eksempel: Alattio oon *oikhein kaunis* kaupunki ('Alta er en riktig fin by'); Pekka oon *liijan vanhaa* ('Peder er for gammel'); *Melkhein sadala* ihmisiä oli ruttotauti ('Nesten hundre mennesker hadde pesten').

ADJEKTIVMODIFIKATOR: (>) Adjektiv som sammen med en (>) kjerne, nærmere bestemt en substantivkjerne, danner en (>) substantivfrase (NP). Det spesielle med adjektivmodifikatorer er at de kongruerer (> kongruens) med frasekjernen. For eksempel: *Pienelä* pojala oon *isot* housut ('Den lille gutten har store bukser').

ADPOSIJON: Ord som er (>) ubøyelig, eller som bare har to eller tre (>) kasusformer i (>) bøyingsmønsteret sitt, og som krever et (>) nomen som (>) utfylling. Adposisjoner danner (>) adposisjonsfraser (PP). Det fins to typer adposisjoner: (>) postposisjoner og (>) preposisjoner.

ADPOSIJONSFRASE (= PP; jf. engelsk *Prepositional Phrase*): (>) Frase som har en (>) adposisjon som (>) kjerne og et (>) nomen som (>) utfylling. I frasen *vaaran päälä* ('på fjellet') er adposisjonen *päälä* ('på') og utfyllinga er *vaaran* ('fjell'). I frasen *tyttären kans* ('sammen med dattera') er adposisjonen *kans* ('(sammen) med') og utfyllinga er *tyttären* ('datter; jente').

ADVERB (= Adv): Ord som er (>) ubøyelege, eller som har (>) mangelfull bøyning, eller ord der ordbetydninga ikke kan direkte avleies fra betydninga til (>) grunnordet. En del adverb kan danne (>) adverbfraser, for eksempel *sielä* ('der'), *silloin* ('da'), *mielelä* ('gjærne'), *kotona* ('heime'), *tääpäinä* ('i dag'), *irti* ('laus'), *nokko* ('nok'), *hopusti* ('fort'), *kaltossa* ('på skrå'), men vi regner her som adverb også slike ubøyelege ord som ikke kan ha egne modifikatorer,

for eksempel *kuitenki* ('likevel'), *kuitenkhaan* ('likevel ikke'), *tietenki* ('selvfølgelig'), *tietenkään* ('selvfølgelig (ikke)'), *sillä* ('derfor'), *sitte* ('så, siden'), *senthään* ('likevel'), *kuulemma* ('som det fortelles'), *makka* ('liksom'), *muka* ('liksom').

ADVERBFRASE (= AdvP): (>) Frase som har et (>) adverb som (>) kjerne. For eksempel *justhiin sielä* ('nettopp der'), *oikhein mielelä* ('veldig gjerne') *liijan hopusti* ('for fort'), *pahasti kaltossa* 'forferdelig skeivt'.

ADVERBIAL: Adverbial er en type (>) setningsledd. Det fins to hovedtyper adverbial: 1. Adverbial som fungerer som (>) utfylling til (>) verb. Det kan være (>) substantivfraser som står i (>) lokalkasus, eller (>) adverbfraser eller (>) adposisjonsfraser med tilsvarende funksjon. Også en (>) verbfrase regnes som adverbial når den i en (>) indirekte eller (>) modificert setning fungerer som utfylling og det (>) infinitte verbet i verbfrasen står i lokalkasus. For eksempel: Pekka makkaa *sängyssä* ('Peder ligger i senga'); Mie tulen mielelä *sinne* ('Jeg kommer gjerne dit.'). Faari kielsi *minun lähtemästä uimhaan* ('Far forbydde meg å dra for å svømme'). 2. (>) Frie adverbial, som ikke er obligatoriske setningsledd.

ADVERBMODIFIKATOR: (>) Modifikator som hører til ordklassen (>) adverb. Den kan fungere som (>) fritt adverbial, for eksempel adverbet *huomena* ('i morgen') i (>) setninga *Huomena mie lähden kothiin* ('I morgen drar jeg heim'), og *hopusti* ('fort') i setninga *Lähde nyt hopusti kothiin!* ('Dra nå fort heim!'). Men en adverbmodifikator kan også modifisere (>) adjektiv eller (>) adverb, for eksempel *oikhein* ('rett, riktig') i setningene *Tromssa oon oikhein kaunis kaupunki* ('Tromsø er en riktig vakker by') og *Mie lähdin kothiin oikhein hopusti* ('Jeg drar heim riktig fort').

AGENS: Navnet agens brukes om den rolla (>) subjektet har i (>) handlingssetninger. Agens er den aktive aktøren som gjør noe, eller som er årsak til at noe oppstår eller skjer.

AGENTKONSTRUKSJON: Konstruksjon som brukes i (>) adjektivisk funksjon som (>) modifikator til (>) substantiv eller i (>) predikasjonssetninger. Agentkonstruksjoner består av (>) agentpartisippforma av verbet og et (>)

subjekt i (>) genitiv. For eksempel: *Tämä oon äitin paistama leipä* ('Det er mor som har bakt dette brødet / Mor har bakt dette brødet'); *Paita oon isän neuloma* ('Det er far som har sydd skjorta / Far har sydd denne skjorta').

AGENTPARTISIPP: (>) Partisippform av verb som brukes i (>) agentkonstruksjoner. For eksempel: (*lukkeet* ~ *lukea(t)* ~ *lukia* 'lese':) *lukema*, (*pestä* 'vaske':) *pesemä*.

AGGLUTINERENDE SPRÅK: Kvensk er et såkalt agglutinerende språk. Det betyr at orda er satt sammen av (>) morfem som følger etter hverandre, og som hvert og ett endrer betydninga eller funksjonen til ordet.

AKKUSATIV: Personlige pronomen har i flertall ei særegen (>) kasusform som kalles for akkusativ (*meidät* ~ *meät* 'oss', *teidät* ~ *teät* 'dere', *heidät* ~ *heät* 'dem'), og som brukes som kasus på (>) totalobjekt.

AKTIV FORM: (>) Verbform som kan brukes sammen med et (>) personlig pronomen. Det fins seks aktive verbformer: (>) entall (>) første, (>) andre og (>) tredje person og (>) flertall første, andre og tredje person. Jamfør (>) aktiv og (>) aktiv setning.

AKTIV SETNING: Setning som har, eller der vi kan legge til, et synlig (>) subjekt, og der verbalet har (>) aktiv form. Jamfør (>) passiv setning.

AKTIV: (>) Finitt eller (>) infinitiv verbform som ikke inneholder noe (>) passivsuffix. For eksempel: *Mie lujen kirjaa* ('Jeg leser i ei bok'); *Mie olen lukenu kirjaa* ('Jeg har lest i ei bok'). Merk likevel at det i tredje person flertall brukes former som er identiske med passivformer. For eksempel: *Pojat lujethiin kirjaa* ('Guttene leste i ei bok').

ALLATIV: (>) Ytre lokalkasus som brukes i (>) setningstypene (>) BEVEGELSE, (>) FLYTTING og (>) EIERSKAPSENDRING. For eksempel: *Kissä hyppäs pöydäle* ('Katten hoppa opp på bordet'); *Muori osti faarile kukkii* ('Mor kjøpte blomster til far').

ANDRE INFINITIV (2. infinitiv): (>) Infinitiv verbform, en av de tre (>) infinitivene i kvensk. Andre infinitiv er lite produktiv, og formene kan ofte regnes

som (>) adverb. Forekommer i to kasus, (>) inessiv og såkalt (>) instruktiv. For eksempel: (*käyää ~ käyvää* 'gå en tur':) *käytessä : käyden ~ käyven*, (*kuula* 'høre':) *kuulten*, (*muistaa(t)* 'huske':) *muistaissa*, (*kulkkeet ~ kulkea(t) ~ kulkia* 'gå, ferdes':) *kulk(k)eissa*.

ANDRE PERSON: (>) Person som refererer til den eller dem som tales eller skrives til. Andre person finner vi i (>) personbøying av (>) verb, i (>) personlige pronomen og i (>) possessivsuffiks. For eksempel: *Sie* kassuut heti isoksi ('Du vokser deg snart stor'); *Tet rakastatta itteenä* ('Dere elsker dere sjøl'). Jamfør (>) første person og (>) tredje person.

ANKERORD: (>) Pro-ord i (>) oversetninga som er semantisk tomt, men som har (>) syntaktisk funksjon, og som får sitt innhold av (>) leddsetninga. Ankerord tydeliggjør strukturen i oversetninga og gjør den syntaktisk velforma. For eksempel: *Tääpäinä näyttää siltä*, ette huomena tullee sadet ('I dag ser det ut til at det blir regn i morgen'). Jamfør (>) korrelat.

ANTALL: Setninger av (>) setningstypen ANTALL er (>) kvantorsetninger som uttrykker hvor mange enheter det er av noe eller noen. Som (>) verbal i slike setninger brukes verbet *olla* ('være') i (>) tredje person entall. Subjektet er et (>) nomen i (>) partitiv, og den andre utfyllinga er en (>) kvantorfrase. For eksempel: *Meitä oli klassissa viisitoista* ('Vi var femten i klassen').

APPOSISJON: Laust tillegg som forklarer nærmere noe i ei (>) setning, og som har samme funksjon som et anna ledd i setninga. For eksempel: *Sie, Maija*, olet aivan ihana nainen ('Du, Maja, er ei herlig kvinne'); *Knuutila, alattiolaisten sankarilla*, oli uskolinen emäntä, *Kreetta* ('Knut, altaværingenes helt, hadde ei trufast kone, Greta').

ASPEKT: Med aspekt markerer vi om ei handling eller en hendelse er (>) avgrensa eller (>) uavgrensa. I kvensk kommer aspekt vanligvis til uttrykk i (>) objektskasus på den måten at (>) genitiv (entall) og (>) nominativ (flertall) uttrykker avgrensa aspekt, mens (>) partitiv uttrykker uavgrensa aspekt. For eksempel: (avgrensa) *Kuningas luki preivin* ('Kongen leste brevet'); (avgrensa) *Kuningas luki preivit* ('Kongen leste breva'); (uavgrensa) *Kuningas luki preivii* ('Kongen leste i brevet/breva / Kongen holdt på å lese brevet/breva').

ASPEKTSETNING: (>) Modifisert setning som avgrenser ei handling eller en hendelse i tid, det vil si at noe blir begynt eller begynner å skje, at noe er i ferd med å bli gjort eller å skje, eller at noe slutter å bli gjort eller å skje. Som (>) verbal i ei aspektsetning fungerer et (>) aspektverb, for eksempel *alk(k) aa(t)* ('begynne'), *olla* ('være'), *keritä* ('rekke; bli ferdig') og *heittää(t)* ('slutte'). Etter verbalet følger en (>) infinitivsfrase med ei (>) 3. infinitivsform som (>) kjerne. For eksempel: *Pekka alkoi itkemhään* ('Peder begynte å gråte'); *Matti oli pesemässä astiita* ('Mats holdt på å vaske opp'). Jamfør (>) modalsetning.

ASPEKTVERB: (>) Verb som opptrer i (>) aspektsetninger.

AVGRENSA HANDLING: Handling der begynnelsen og/eller slutten er klart markert. En vanlig måte å uttrykke at ei handling er avgrensa på er å markere (>) objektet med (>) genitiv. For eksempel er handlinga i (>) setninga *Mie söin puteetin* ('Jeg spiste poteten') avgrensa. En annen måte å uttrykke avgrensa handling på er å bruke (>) aspektverb som signaliserer handlingsslutt. For eksempel: *Mie kerkisin syömästi* ('Jeg var ferdig med å spise'). Jamfør (>) aspekt og (>) uavgrensa handling.

AVLEIE: Når vi legger et (morfem) til et ord, oftest i slutten av ordet, og resultatet er et nytt ord, så sier vi at vi har avleid et nytt ord.

AVLEIING: Ordlagingsprosess som innebærer at det med hjelp av et (>) avleingsmorfem blir (>) avleid et nytt ord.

AVLEIINGSMORFEM: (>) Morfem som ord er satt sammen av, og som brukes til å lage nye ord med utgangspunkt i eksisterende ord (> grunnord). Nesten alle avleingsmorfema i kvensk er (>) avleingsuffix, for eksempel (grunnord → (>) nomen) *puna* ('rødfarge') + (*i*)*nen* → *puna(i)nen* ('rød'), *koiju* ('bjørk') + *kko* → *koijukko* ('bjørkeskog'); (med verb som grunnord) *aja-* ('kjøre') + *ele* → *ajele-* ('kjøre rundt'), *aja-* + *o* → *ajo* ('kjøring'). Det fins ett (>) avleingsprefiks i kvensk, nemlig *epä-* ('u-'), som festes foran (>) adjektiv, for eksempel *tavallinen* ('vanlig') + *epä-* → *epätavallinen* ('uvanlig').

AVLEIINGSPREFIKS: (>) Avleingsmorfem som festes til begynnelsen av et ord.

AVLEIINGSSUFFIKS: (>) Avleiingsmorfem som festes til slutten av et ord eller morfem.

BAKRE VOKAL: (>) Vokal som uttales i den bakre delen av munnhula. Kvensk har tre bakre vokaler: /a/, /o/ og /u/. Jamfør (>) fremre vokal og (>) vokalharmoni.

BEKREFTENDE FORM (> bekreftende verbform).

BEKREFTENDE VERBFORM (bekreftende form): (>) Verbform som ikke inneholder (>) nektingsverb. Jamfør (>) nektende verbform.

BEVEGELSE: Setninger av (>) setningstypen BEVEGELSE er (>) lokative (>) setninger som forteller at noen eller noe ferdes eller beveger seg fra ett sted til et anna. Som verb i slike setninger bruker vi bevegelsesverb som for eksempel *lähteet* ~ *lähteä(t)* ~ *lähtiä* ('dra (av gårde)'), *mennä* ('dra; gå'), *tulla* ('komme'), *käy(đ)ä* ('dra en tur'), *kävelä* ('spasere, gå') og *hih(đ)ata* ('gå på ski'). For eksempel: *Liisa lähtee Raishiin* ('Lisa drar til Nordreisa'); *Nilla kävi Kööpenhaminassa* ('Nils dro en tur til København').

BITRYKK: (>) Stavelsestrykk som er svakere enn (>) hovedtrykket, men likevel ikke (>) trykksvakt. I ord med fire eller flere stavelser er det den tredje stavelsen og deretter alle oddetallsstavelser som har bitrykk, men likevel aldri den siste stavelsen i ordet. For eksempel har stavelsen *ton* bitrykk i ordet *on-ne-ton-ta* (sg. part. av *onneton* 'ulykkelig'). Men når en oddetallsstavelse er (>) kort og den etterfølgende stavelsen (>) lang, så kan bitrykket flyttes til partallsstavelsen. For eksempel i ordet *pa-rit-to-mal-la* ('på/i oddetalls') kan stavelsen *mal* uttales med bitrykk.

BLANDA BØYING: Et ord har blanda bøyning når ulike bøyingsformer ser ut til å høre til ulike (>) bøyingstyper. Det er for eksempel tilfellet ved ordet *vanhaa* ('gammal'), som har bøyingsformene sg. part. *vanhaata*, sg. ill. *vanhaaseen*, pl. part. *vanhoita*, pl. iness. *vanhoissa*. (>) Entallsbøyinga følger her mønsteret til (>) lange vokalstammer, mens (>) flertallsbøyinga følger mønsteret til (>) korte vokalstammer. Jamfør (>) mangelfull bøyning.

BORTFALL: Fenomen i (>) stadieveksling der posisjonen til (>) plosiven på (>) o-stadium i et stadievekslingspar er tom. For eksempel i (>) verbet (1. inf. : akt. ind. 1. sg.) *maata* ('ligge') : *makkaan*, har vi veksling mellom *kk* og bortfall, på samme måte som *t* veksler med bortfall i substantivformene *aian* (gen. sg.) og *aita* (nom. sg. 'gjerde; hage').

BYDESETNING: (>) Setning der verbet står i bydeform eller (>) imperativ.

BØYINGSMORFEM: (>) Morfem som festes til (>) stammen i ord, vanligvis (>) nomen eller (>) verb. I kvensk er alle bøyingsmorfem (>) suffiks, og de står i en bestemt rekkefølge. Hos nomen skiller vi mellom suffiks for (>) flertall og for de ulike (>) kasusene. Verb kan ha suffiks for (>) preteritum (>) kondisjonalis, (>) imperativ og (>) person; i tillegg kommer suffiksa for de ulike (>) infinitte verbformene. (>) Adverb og (>) adposisjoner som har (>) mangelfull bøyning, har bare i liten grad bøyingsmorfem, og som regel bare kasussuffiks.

BØYINGSMØNSTER: Alle bøyingsformene av et ord. Vanligvis er det bare (>) nomen og (>) verb som har fullstendige bøyingsmønstre. For (>) substantiv innebærer det fullstendig (>) tall- og kasusbøyning. For eksempel ser bøyingsmønsteret for substantivet *järvi* ('innsjø, vatn') slik ut: (entall) *järvi* : *järven* : *järvee* : *järveksi* : *järvenä* : *järvessä* : *järvestä* : *järvheen* : *järvelä* : *järveltä* : *järvele(t)* : *järvettä* : (flertall) *järvet* : *järvii* : *järviksi* : *järvinä* : *järvissä* : *järvistä* : *järvhiin* : *järvilä* : *järviltä* : *järvile(t)* : *järvittä* : *järvine(nsä)*. Jamfør (>) blanda bøyning og (>) mangelfull bøyning.

BØYINGSTYPE: (>) Nomen og (>) verb deles inn i bøyingstyper basert på hva slags (>) stamme de har, og hvordan (>) bøyingsmorfem blir festa til disse stammene. Jamfør (>) nomentype og (>) verbtype.

DELELIG: Et (>) substantiv eller det det står for, er delelig dersom det kan måles, det vil si at vi kan spørre hvor mye som fins av det. Det er to hovedtyper av delelige substantiv: (>) stofford og (>) abstrakte ord. For eksempel: *puuro* ('graut'), *maito* ('mjøl'), *rakkhaus* ('kjærlighet'), *viha* ('hat'). Men også (>) udelelige ord som *kala* ('fisk') kan brukes i udelelig betydning. For eksempel: *Maija pyysi järvestä kalla* (Maja fanger fisk i innsjøen'). Også alle enheter i (>)

flertall er delelige. For eksempel: *Kađula oli ihmissii* ('Det er mennesker på gata'). Et enkelt kjennetegn ved delelige ord er at de kan modifiseres av ordet *paljon* ('mye; mange'). Jamfør (>) udelelig.

DEMONSTRATIVT PRONOMEN: (>) Pronomen som refererer til noen eller noe som går fram av konteksten eller noe utenom konteksten. Har noe uregelmessig, men nesten fullstendig (>) kasusbøying. Demonstrative pronomen i (>) entall er *tämä* ('denne'), *tuo* ('den der'), *se* ('den'), og i (>) flertall er det *nämät* ('disse'), *nuot* ('de der'), *net* ('de'). Jamfør (>) proadjektiv og (>) proadverb.

DIFTONG: En kombinasjon av to etterfølgende (>) vokaler som hører til samme (>) stavelse. Kvensk har følgende diftonger: *ai, ei, oi, ui, yi, öi, uo, yö, au, eu, ou, äy, öy*.

DIMINUTIV: (>) Substantiv som er (>) avleid av et anna substantiv med hjelp av et diminutivsuffix (> suffiks). Diminutiv betegner noe eller noen som er mindre enn det (>) grunnordet refererer til, og de brukes også som kjæleavn. For eksempel: (poika 'gutt' → *poika(i)nen* ('veslegutt'), (piika 'pike' → *piika(i)nen* ('lita/ung pike'), (kylä 'bygd' → *kylä(i)nen* ('lita bygd'), (kirja 'bok' → *kirja(i)nen* ('lita bok')).

DIREKTE SETNING: (>) Setning som gjengir et saksforhold direkte. Det er den semantiske funksjonen til (>) verbet som avgjør om setninga er direkte eller ikke. For eksempel: *Liisa lähti kothiin* ('Lisa dro heim'); *Kartanolla oon paljon kläppiä* ('Det er mange unger på gårdsplassen'); *Maijan saunassa haissee pahalta* ('Det lukter vondt i badstua til Maja'); *Mie rakastan sinnuu* ('Jeg elsker deg'). *Rakastatko sie minnuu?* ('Elsker du meg?'). Jamfør (>) indirekte setning og (>) modifisert setning.

DISJUNKTIV KONJUNKSJON: (>) Konjunksjon som forteller at av to (>) setninger eller (>) fraser som er knytta sammen, så er det bare den ene som gjelder, eller at de begge betyr det samme. For eksempel: *Kainun kielessä oon nelje tempusta eli aikahaamuu* ('Kvensk har fire tempus eller tidsformer'); *Tuletko sie kothiin vain jäätkö sie tänne?* ('Kommer du heim, eller blir du her?'). Ordklassen består av (>) simpleksorda *eli(kkä)* ('eller'), *ta(h)i* ('eller') og

vai(n) ('eller'), og parkonjunksjonen *joko – eli(kkä)* ('enten – eller'). Jamfør (>) ekskluderende og (>) inkluderende konjunksjon.

EGENSKAP: Setninger av (>) setningstypen EGENSKAP er (>) toverdige (>) predikasjonssetninger som forteller om egenskapen ved (>) subjektet i setninga, eller at noen eller noe er av et visst slag. Som (>) verbal i slike setninger bruker vi alltid verbet *olla* ('være'). (>) Predikativet kan bestå av en (>) adjektivfrase eller en (>) substantivfrase. For eksempel: *Äiji oon oikhein vanhaa* ('Bestefar er riktig gammel'); *Alf oli kirjailiija* ('Alf var forfatter').

EGENSKAPSNOMEN: (>) Substantiv som er (>) avleid av et (>) adjektiv, og som forteller at noen eller noe har den egenskapen som adjektivet uttrykker. For eksempel: (*rikas* 'rik' → *rikkhaus* 'rikdom'), (*rakas* 'kjær' → *rakkhaus* 'kjærlighet'), (*onneton* 'ulykkelig' → *onnettommuus* 'ulykke').

EGENTLIG TREDJE PERSON FLERTALL: (>) Tredje person (>) flertall av (>) verb som i (>) indikativ (>) presens har (>) personsuffikset *vA(t)*, og i indikativ (>) preteritum og i (>) kondisjonalis presens personsuffikset *t*, i motsetning til de identiske formene for (>) passiv, som også kan brukes i tredje person flertall. For eksempel: (1. inf. : akt. ind. pres. 3. pl. : akt. ind. pret. 3. pl. : akt. ind. kond. 3. pl.) (*jakkaa(t)* 'dele':) *het jak(ka)ava(t) : het jaoit : het jakaisit* vs. *het ja(j)ethaan : het ja(j)ethiin : het ja(j)ettais*, (*tarvita* 'treng':) *het tarvitte(e)va(t) : het tarvittit : het tarvittisit* vs. *het tarvithaan : het tarvithiin : het tarvittais*.

EIERSKAP: Setninger av (>) setningstypen EIERSKAP er (>) toverdige (>) possessivsetninger som forteller at noen har eller eier noe, eller har kontroll over noe. Verbet *olla* ('være') fungerer som (>) verbal i slike setninger. For eksempel: *Sulla oon vihrinen hamet* ('Du har et rødt skjørt'); *Pojila oon nälkä* ('Guttene er sultne'; ordrett: 'Guttene har sult').

EIERSKAPSKASUS: Anna navn på (>) ytre lokalkasus, det vil si (>) adessiv, (>) ablativ og (>) allativ. Navnet kommer av at disse kasusene brukes i setningstypene (>) EIERSKAP og (>) INTRANSITIV og (>) TRANSITIV EIERSKAPSENDRING.

EIERSKAPSPREDIKASJON: Setninger av (>) setningstypen EIERSKAPSPREDIKASJON er (>) predikasjonssetninger som forteller hvem eller hva som eier det subjektet står for. (>) Verbalet i slike setninger er verbet *olla* ('være'), og (>) predikativet står alltid i (>) genitiv. For eksempel: *Tämä talo oon Liisan* ('Dette huset er Lisas'); *Sie olet minun* ('Du er min').

EKSISTENS: Setninger av (>) setningstypen EKSISTENS er (>) lokative (>) setninger som forteller at noen eller noe fins et sted. Som verbal fungerer tilstandsverb som *olla* ('være'), *seissoot ~ seisoa(t)* ('stå'), *istuu ~ istua(t)* ('sitte'), *maata* ('ligge'), *assuu ~ asua(t)* ('bo') og *ellää(t)* ('leve'). For eksempel: *Mettässä oon paljon reppoi* ('Det er mye rev i skogen').

EKSISTENSENDRING: Setninger av (>) setningstypen EKSISTENSENDRING er (>) lokative setninger som forteller at det et sted oppstår noe nytt, eller at noe faller bort eller forsvinner fra et sted. Som verbal fungerer for eksempel *syttyyt ~ syttyä(t)* ('dukke opp'), *sammuut ~ sammua(t)* ('slokne'), *tulla* ('komme'), *ittää(t)* ('spire, komme til syne'), *ilmestyyt ~ ilmestyä(t)* ('dukke opp'), *hävitä* ('forsvinne, bli borte'), *tippuut ~ tippua(t)* ('dryppe, falle') eller *pudota* ('ramle, falle'). For eksempel: *Katolta tippuu vettä* ('Det drypper vatn fra taket').

EKSISTENSPREDIKASJON: Setninger av (>) setningstypen EKSISTENSPREDIKASJON er (>) predikasjonssetninger som forteller at noe eller noen er av en viss type. Som verbal fungerer verba *olla* ('være') eller *löytyyt ~ löytyä(t)* ('finnes'). For eksempel: *Ihmissii oon monenlaissii* ('Det fins mange slags mennesker').

EKSKLUDERENDE KONJUNKSJON: (>) Konjunksjon som forbinder to utsagn som utelukker hverandre, det vil si som ikke kan være sanne samtidig. De (>) disjunktive konjunksjonene *eli* ('eller') og *elikkä* ('eller') kan brukes ekskluderende, som for eksempel i (>) setninga *Matti paranee eli sitte kuolee* ('Mats blir frisk, eller så dør han'). Mats kan ikke bli bedre og dø samtidig. Jamfør (>) inkluderende konjunksjon.

EKVIVALENT FORHOLD: En (>) jamføringsfrase uttrykker et ekvivalent forhold når den forteller at to enheter enten har eller ikke har like mye av en egenskap.

For eksempel er det i (>) setninga *Liisa oon sama vanhaa ko Matti* ('Lisa er like gammel som Mats') et ekvivalent forhold mellom alderen til Lisa og Mats. Et ekvivalent forhold kan også brukes i en konstruksjon som forteller at saksforholdet i oversetninga er likeens eller annleis enn saksforholdet i jamføringsfrasen. For eksempel: *Het soudethiin niin paljon ko het jaksethiin* ('De rodde så mye de orka'), som forteller at de rodde like mye som de orka. Jamfør (>) illustrerende forhold.

ELATIV: (>) Indre lokalkasus som forteller at noen eller noe som har vært inni eller nær noe, fjerner seg fra eller løsner fra det (to- eller tredimensjonalt). Kasusen er brukt i (>) setningstypene (>) BEVEGELSE, (>) FLYTTING og (>) RESULTAT. For eksempel: Mikko tullee *navetasta* ('Mikkel kommer ut av/fra fjøset'); Kaisa otti maittoo *kylmäkaapista* ('Kaisa tar mjølka ut av kjøleskapet'); *Liisasta* tuli opettaaja ('Lisa blei lærer'); Kaisalta lähti rupi *ottasta* ('Sårskorpa løsna fra panna på Kaisa'). Elativ er også brukt som (>) fritt adverbial, som for eksempel i (>) setninga Tomi työtelee *aamusta* ilthaan ('Tomi jobber fra morgen til kveld').

ENDRING: Setninger av (>) setningstypen ENDRING er (>) predikasjonssetninger som forteller hva noen eller noe resulterer i. Som (>) verbal i slike setninger bruker vi verb som *tulla* ('komme'), *muuttuut ~ muuttua(t)* ('forandre seg'), *kasuta* ('vokse') og *jäädä ~ jäähä* ('bli igjen, forbli'). (>) Predikativet i slike setninger står i (>) translativ. For eksempel: *Mie tulin hulluksi* ('Jeg blei gal'); *Aaki kasus isoksi* ('Aaki vokste seg stor'). Jamfør setningstypen (>) RESULTAT.

ENKLITIKON: (>) Morfem som blir hekta på heilt til slutt i et ord, men som snarere enn å tilføye sjølve ordet ny informasjon forteller hvordan det relaterer seg til andre ord i (>) setninga eller til andre setninger i konteksten. Kvensk har disse enklitikaene: *kO*, *khOOn*, *ki*, *khAAAn*, *kä*, *hAn*, *pA* og *pAs*. Betydninga og bruken av dem er forklart i avsnitt 2.3.2. For eksempel: *Tuletko kothiin?* ('Kommer du heim?'); *Kukahän tuolta tullee?* ('Hvem er det som kommer der borte, mon tru?'); *Miepä muistelen sulle!* ('Jeg skal nok fortelle deg!'); *Pekkaki rakastaa Liissaa* ('Også Peder elsker Lisa').

ENSTAMMA: Et (>) nomen eller et (>) verb kalles for enstamma dersom det bare har én type (>) vokalstamme og ingen (>) konsonantstamme. Legg merke

til at noen verb har både kort og lang vokalstamme. Vi kaller slike verb for (>) verb med to vokalstammer.

ENSTAVA: (>) Nomen og (>) verb kalles for enstava dersom de bare har én (>) stamme, som består av én (>) stavelse, og slutter på (>) vokal. For eksempel: (nomen:) *maa* ('jord, land'), *pää* ('hode; ende'), *yö* ('natt'), *tie* ('veg'), (verb:) *ui/da* ~ *ui/a* ('svømme'), *syö/dä* ~ *syy/ä* ('spise'), *saa/da* ~ *saa/ha* ('få').

ENTALL (singularis) (= sg.): (>) Nomen og (>) verb har to (>) tall: entall og (>) flertall. Entall uttrykker at det er snakk om bare én enhet. Entall ved nomen brukes også når noe ikke kan telles, det vil si når nomenet refererer til noe (>) delelig. Entall ved nomen er den (>) umarkerte forma, og det har derfor ikke noe eige suffiks eller anna merke. Entall ved verb kommer derimot til uttrykk gjennom (>) personsuffiks. Jamfør (>) flertall.

ENVERDIG: Et (>) verb er enverdig dersom det krever bare éi (>) utfylling for at (>) setninga skal være fullstendig. Som regel er det et (>) subjekt. For eksempel er verbet *nukkuut* ~ *nukkua(t)* ('sove') enverdig, og setninga *Matti nukkuu* ('Mats sover') er ei fullstendig setning. Vi sier også at ei setning er enverdig når (>) hovedverbet i setninga er enverdig. Jamfør (>) nullverdig, (>) toverdig og (>) treverdig.

ESSIV: (>) Predikerende kasus som brukes for eksempel i (>) predikativ funksjon i (>) setningstypen MEINING og som (>) rammeadverbial. For eksempel: *Pekka pittää Mattii kaunhiina* ('Peder synes Mats er pen'); *Lapsena Matti halus tulla sontakuskiksi* ('Som barn ønska Mats å bli kloakktømmer'). Essiv er ofte brukt i (>) substantivfraser som uttrykker tidspunkt. For eksempel: *Tule meile lauvantaina* ('Kom til oss på lørdag'); *Tulleevanna talvena mie aijon hihdata paljon* ('Til vinteren har jeg tenkt å gå mye på ski').

FASTE SETNINGSFRAGMENT: (>) Setningsfragment som alltid er satt sammen av de samme orda, og som har ei fast form. For eksempel *Hyvvää päivää!* ('God dag!); *Kiitoksii osasta!* ('Takk for laget'); *Tervetulemaa!* ('Velkommen!); *Herraton aika!* ('Herregud!'). Jamfør (>) fritt setningsfragment.

FINITT VERBFORM: (>) Verbform som er bøyd i person, og som fungerer som (>) verbal i (>) setninga. For eksempel: *Mie menen kotia* ('Jeg drar heim');

Alattiossa *pyydethään* lohta ('I Alta blir det fiska laks'). Jamfør (>) infinitt verbform.

FLERSTAVA: Flerstava kaller vi (>) nomen og (>) verb som bare han én (>) vokalstamme, som har flere enn to (>) stavelser og slutter på (>) kort (>) vokal. For eksempel: *koijukko* ('bjørkeskog'), *emäntä* (husmor, kone'), *Helsinki* ('Helsingfors'), (*vares* 'kråke':) *varekse-*, (*muistela* 'fortelle':) *muistele-*, (*aukaista* 'åpne':) *aukaise-*. Jamfør (>) enstava og (>) tostava.

FLERTALL (pluralis) (= pl.) Med flertall markerer vi i (>) tallbøyinga at det er snakk om to eller flere enheter. Flertall ved (>) nomen og (>) verb uttrykkes med hjelp av flertallssuffiks. Eksempler på flertallsformer er *kukat* og *kukissa*, som henholdsvis er nominativ flertall og inessiv flertall av substantivet *kukka* ('blomst'), og *tulema* og *tuletta*, som henholdsvis er (>) første person flertall og (>) andre person flertall av verbet *tulla* ('komme'). Jamfør (>) entall.

FLERTALLSSTAMME: (>) Stamme i (>) nomen som inneholder flertallssuffikset *-i*. For eksempel ser vi av flertallsformene *kuki/ssa* (pl. iness.) og *kukki/na* (pl. ess.) av substantivet *kukka* ('blomst') at flertallsstammen er *kuki-* : *kukki-*.

FLYTTTE-H (H-flytting): Konsonanten *h*, som plasserer seg mellom (>) stammekonsonant og stammevokal. For eksempel: (illativformer) (*poika* 'gutt':) *poikhaan* : *poikhiin*, (*ty(t)är* 'jente':) *tyttärheen* : *tyttärhiin*, (*pestä* 'vaske':) *pesemhään*, (*maata* 'ligge':) *makkaamhaan*, (inne i stammen, genitivsformer) (*rikas* 'rik':) *rikkhaan*, (*hamet* 'kjole':) *hamheen*.

FLYTTING: Setninger av (>) setningstypen FLYTTING er (>) treverdige (>) handlingssetninger som forteller at noen flytter noen eller noe fra ett sted til et anna. Som verb i slike setninger bruker vi for eksempel *siirt(t)ää(t)* ('flytte'), *liikuttaa(t)* ('røre, bevege'), *tuoda* ~ *tuua* ('bringe, ha med seg'), *viedä* ~ *viiä* ('føre, ta med seg'), *panna* ('legge; sette'), *nout(t)aa(t)* ('hente'), *vettää(t)* ('slepe, dra, trekke'). For eksempel: *Kaisa vei muorile kissanpojan* ('Kaisa tok med seg kattungen / en kattunge til mor'); *Muori pani kissanpojan plakkarhiin* ('Mor putta kattungen i lomma').

FORHOLDSADPOSIJON: (>) Adposisjon som uttrykker et forhold mellom to skapninger eller ting. For eksempel: *Mie tehin tämän tröijyn sinnuu vasten* ('Jeg laga denne trøya til deg'); *Ruija oli silloin Tanskan kuninkhaan alla* ('Norge lå på den tida under danskekongen').

FORMELT SUBJEKT (> tomt subjekt).

FORTELLENDE SETNING (utsagn): (>) Setning der vi konstaterer eller i hvert fall tror eller antar hvordan et saksforhold er. For eksempel: *Mie lähden kotia* ('Jeg drar heim'); *Matti söi koko kalan* ('Mats spiste heile fisken'). Jamfør (>) spørresetning og (>) bydesetning.

FRAMTID (futurum): (>) Tidsform som uttrykker framtid. I likhet med norsk har ikke kvensk eigne framtidsformer, men framtid blir uttrykt med hjelp av (>) presensformer. For eksempel: *Huomena mie lähden Franskhaan* ('I morgen drar jeg til Frankrike').

FRASE: (>) Setninger er satt sammen av fraser. En frase utgjør en enhet, og når vi endrer på ordrekkefølgen i ei setning, så flytter vi alle orda i en frase sammen som enhet. Fraser får navn etter ordklassen til (>) kjernen i frasen. For eksempel består den (>) komplekse setninga [*Muutamanna aurinkoisenna päivänä*] [*meidän Pekka*] [*lähti*] [*oikhein korkkeele vaarale, mikä oon Alattionjoven vestapuolela*] ('På en solfylt dag dro vår Peder på et riktig høgt fjell som ligger på vestsida av Altaelva') i tillegg til verbalet av tre (>) substantivfraser. Og disse inneholder igjen fraser. En detaljert fraseanalyse blir da slik: [[*Muutamanna*]_{NP} [*aurinkoisenna*]_{AP} [*päivänä*]_{NP} [[*meidän*]_{NP} [*Pekka*]_{NP} [*lähti*]_V [[*oikhein korkkeele*]_{AP} [*vaarale*], [[*mikä*]_{NP} [*oon*]_V [*Alattionjoven vestapuolela*]_{NP}]_{SETN}]_{NP}

FRASTEDSKASUS: (>) Lokalkasusene (>) elativ og (>) ablativ kalles for frastedskasus ettersom de vanligvis brukes til å uttrykke at noen eller noe fjerner seg eller blir fjerna fra noen eller noe. For eksempel: *Knuutti lähti Alattiosta* ('Knut dro fra Alta'); *Faari tuli järveltä* ('Far kom fra innsjøen').

FREMRE VOKAL: (>) Vokal som blir artikulert i fremre delen av munnhula. Kvensk har disse fremre vokalene: /ä/, /ö/, /y/, /i/ og /e/. Jamfør (>) bakre vokal og (>) vokalharmoni.

FRITT ADVERBIAL: (>) Adverbial som står som (>) modifikator til (>) verbalet eller heile (>) setninga. Forma på frie adverbial retter seg ikke etter hva slags verbal eller setning de modifierer. Det fins ulike typer av frie adverbial: (>) rammeadverbial, (>) kommentaradverbial og (>) konnektiv. Stundom kan også (>) objektsadverbial fungere som frie adverbial i setninga.

FRITT SETNINGSFRAGMENT: (>) Setningsfragment som ikke har noen fast struktur eller inneholder bestemte ord. Det kan være deler som er lausrevne fra resten av teksten, så som overskrifter, for eksempel tittelen på originalversjonen av denne boka, *Kainun kielen grammatikki* ('Kvensk grammatikk'). Men også svar på spørsmål som *Koska sie tulet?* ('Når kommer du?'), for eksempel *Huomena* ('I morgen'), regnes som frie setningsfragment. Jamfør (>) fast setningsfragment.

FØLELSE: Setninger av (>) setningstypen FØLELSE er (>) følelsetterninger der (>) verbalet består av et følellesverb så som *rakastaa(t)* ('elske'), *vihata* ('hate'), *pöl(j)ätä* ('frykte, være red'), *tykätä* ('like'). For eksempel inneholder den (>) komplekse setninga *Pekka vihhaa Maijaa, mutta Maija tykkää Pekasta* ('Peder hater Maja, men Maja liker Per') to setninger av typen FØLELSE.

FØLELSESSETNING: (>) Setning som uttrykker at noen føler noe. For eksempel: *Mie rakastan sinnuu* ('Jeg elsker deg'); *Sie inhotat minnuu* ('Jeg føler avsky for deg; Du gjør meg kvalm'). (>) Subjektet kan også mangle. For eksempel: *Mattii oksettaa* ('Mats er kvalm'). Jamfør (>) setningstypene (>) FØLELSE og (>) KAUSATIV FØLELSE.

FØLGEKASUS: Med følgekasus markerer vi ledd som uttrykker at noe(n) er med, eller at noe(n) ikke er med eller mangler. Fellesbetegnelse for (>) komitativ, (>) abessiv og (>) instruktiv.

FØRSTE INFINITIV (1. infinitiv): (>) Infinitiv verbform, en av de tre (>) infinitivene i kvensk. Første infinitiv er brukt som (>) oppslagsform i ordbøker og ordlister. Den kan stå som (>) modifikator i en annen (>) frase, eller danne en egen (>) infinitivfrase. For eksempel: *jakkaa(t)* ('dele'), *maata* ('ligge'), *kävelä* ('spasere, gå'), *tarvita* ('trenge'). Merk at 1. infinitivformer inneholder et eige (>) suffiks, som må fjernes om en skal finne fram til (>) stammen i (>) verbet.

FØRSTE PERSON: (>) Finitte (>) verbformer i (>) aktiv og (>) personlige pronomen har seks (>) personer, tre i (>) entall og tre i (>) flertall. Første person refererer til den eller dem som taler eller skriver. For eksempel: *Mie lujen kainun kieltä* ('Jeg leser kvensk'); *Met söimä keskipäivää* ('Vi spiste middag').

GENERELL STADIEVEKSLING: (>) Gradveksling som brukes i andre varieteter enn i Porsanger og Nordreisa. Her kan (>) plosivene *k*, *t* ja *p* veksle mellom tre stadier i samme ord (II : I : o) dersom den foregående (>) stavelsen er (>) trykksterk og har (>) kort vokal. Andre (>) konsonanter og kombinasjoner av (>) stemt konsonant og plosiv veksler bare mellom to stadier. For eksempel: (1. inf. : akt. perf. pts. : akt. ind. pret. 1. sg.) *jakkaa(t)* ('dele') : *jakanu(t)* : *jaoin*, (sg. nom. : sg. part. : sg. gen.) *sika* ('gris') : *sikkaa* : *sian, tupa* ('hus; stue') : *tup-paa* : *tuvan, liha* ('kjøtt') : *lihhaa* : *lihan*, (1. inf. : akt. perf. pts. : akt. ind. pres. 3. sg.) *sulata* ('smelte, tine') : *sulanu(t)* : *sullaa*, (sg. nom. : sg. part. : sg. gen.) *ranta* ('strand') : *rantaa* : *rannan*. Jamfør (>) spesialstadieveksling.

GENERISK, UPERSONLIG KONSTRUKSJON: (>) Person i ei (>) generisk setning. Oftest svarer den til *man* eller *en* i tilsvarende norske setninger. For eksempel: Suomessa *oppii* helposti rakastamhaan saunaa ('Det er lett å bli glad i badstue i Finland'). Jamfør (>) generisk.

GENERISK: Ei (>) setning eller en (>) frase er generisk når det ikke går fram hvem det er som handler eller sanser noe, men når det refereres til folk generelt. Eksempler på generiske setninger er *Kainun kieltä oppii helposti* ('Kvensk lærer man seg lett') og *Oon hyvä oppiit kainun kieltä* ('Det er bra å lære seg kvensk'). Jamfør (>) generisk, upersonlig konstruksjon.

GENITIV: (>) Grammatisk kasus som har som sin vanligste (>) syntaktiske funksjon å markere (>) totalobjekt i (>) entall. For eksempel: *Mie söin äpylin* ('Jeg spiste eplet/et eple'). Genitiv kan også markere eierskap eller tilhørighet. For eksempel: *Tomini kissan nimi oon Matti* ('Tomis katt heter Matt'); *Meidän Matti oon kaunis kissa* ('Vår Matti er en pen katt').

GENITIVSMODIFIKATOR: (>) Premodifikator som står til (>) substantiv, og som står i genitiv. For eksempel: *Äitin sydän oon puhdasta kulttaa* ('Mors hjerte er av reint gull'); *Tromssan reisu oli oikhein onnistunnu* ('Turen til Tromsø var

svært vellykka’); *Tromssan* universiteetissa opetethaan kainun kieltä ja kulttuurii (‘På Universitetet i Tromsø blir det undervist i kvensk språk og kultur’).

GRADBØYING (komparasjon): Produktiv (>) avleiingstype ved adjektiv som uttrykker om en egenskap forekommer i større eller mindre omfang. For eksempel (> positiv eller grunnform) *siivo* (‘snill’) → (> komparativ) *siivompi* (‘snillere’) → (> superlativ) *siivoin* (‘snillest’), (positiv) *viisas* (‘klok’) → (komparativ) *viishaampi* (‘klokere’) → (superlativ) *viishain* (‘klokest’). Stundom finner vi gradbøyning også ved (>) substantiv og (>) adverb, når de uttrykker forhold mellom to steder eller tidspunkt. Jamfør de to setningspara Venet oon *rannassa* (‘Båten er på stranda’) vs. Venet oon *rannempanna* (‘Båten er nærmere stranda’) og Pekka lähti *päivälä* (‘Peder dro på dagen’) versus Pekka lähti *päivemällä* (‘Peder dro først seinere på dagen’).

GRADSADVERB: (>) Adverb som ikke danner eigen (>) adverbfrase, men som står som (>) modifikator til et (>) adjektiv eller et anna (>) adverb, og som spesifiserer mengden eller graden av den egenskapen eller den måten som adjektivet eller adverbet uttrykker. Gradsadverb brukes i svar på spørsmål som stilles med hjelp av gradsadverbet *kunka* ~ *kuinka* (‘hvor’). For eksempel: *Kunka siivo Matti oon?* *Matti oon joksiki siivo* (‘Hvor snill er Mats? Mats er ganske snill’).

GRAMMATISK KASUS: Som grammatiske kasus regner vi (>) nominativ, (>) genitiv og (>) partitiv. Heller enn å bidra med semantisk innhold markerer de hvilken (>) syntaktisk funksjon en (>) frase har i (>) setninga, eller med andre ord om den fungerer som (>) subjekt, (>) objekt eller (>) predikativ.

GRAMMATISK KORREKT (grammatikalsk): Ei (>) setning, en (>) frase eller ei (>) ordform er grammatisk korrekt dersom den høres rett ut for morsmålsbrukere. For eksempel er setninga **Met oletta kotona* ikke grammatisk korrekt ettersom det i kvensk må være (>) kongruens mellom (>) subjektet og (>) verbalet i setninga. Vi kan altså ikke som i eksempelsetninga kombinere et (>) personlig pronomen i (>) første person (>) flertall, *met* (‘vi’), med et verbal i (>) andre person flertall, *oletta* (av *olla*, ‘være’). Når ei setning eller ordform ikke er grammatisk korrekt, markerer vi det med ei stjerne (*) framfor den.

GRUNNORD: Ord som et anna ord er (>) avleid av. For eksempel er *liha* ('kjøtt') grunnordet til (>) adjektivet *lihava* ('feit, tjukk'), og det (>) intransitive verbet *lähteet ~ lähteä(t) ~ lähtiä* ('dra') er grunnordet til (>) transitive verbet *lähättää(t)* ('sende'). Jamfør (>) rotmorfem og (>) sammensetning.

GRUNNTALL: Et grunntall er et (>) tallord som brukes i svar på spørsmål om hvor mange (*Kunka monta?*). Grunntall brukes på samme måte som andre (>) nomen, det vil si at de har både (>) tallbøying og (>) kasusbøying. Eksempler på grunntall er *yksi* ('én'), *viisi* ('fem'), *kymmenen* ('ti'), *viisikymmentä* ('femti'), *viisikymmentä viisi* ('femtifem'), *sata* ('hundre') og *tuhat* ('tusen'). Jamfør (>) ordenstall.

HANDLERORD (nomina agentis): (>) Substantiv som er avleid av (>) verb med hjelp av (>) suffikset *-jA*. For eksempel: (*tehdä ~ tehä* 'gjøre' →) *tekkijä ~ tekijä* ('arbeider, den som gjøre noe'), (*opettaa(t)* 'lære, undervise' →) *opettaaja ~ opettaja* ('lærer'), (*hih(d)ata* 'gå på ski' →) *hihtaaja* ('skiløper').

HANDLINGSSETNING: (>) Setning som forteller at (>) subjektet gjør noe eller er årsak til at noe oppstår eller skjer. (>) Verbalet i slike setninger er alltid et (>) transitivt handlingsverb som kan være (>) to- eller (>) treverdig. (>) Subjektet er vanligvis et menneske, men det kan også være noe anna som kan tenkes å fungere som (>) agens. Den andre (>) utfyllinga i handlingssetninger er (>) objektet. Sjøl om setninga kan være foruten objekt, så er det alltid mulig å legge til et. Treverdige handlingssetninger har som tredje utfylling et (>) adverbial. For eksempel: *Kissa söi kalan* ('Katten spiste fisken / en fisk'). *Repo varasti hiiren kissalta* ('Reven stjal musa fra katten').

H-FLYTTING (> flytte-h)

HJELPEVERB: Verbet *olla* ('være') når det brukes i (>) sammensatte verbalformer sammen med (>) hovedverbet. For eksempel: Kreetta *oli* odottannu Knuuttii koko talven ('Greta hadde venta på Knut heile vinteren'); Matti ei *ollu* löytäny yhtäkhään hiirtä ('Mats hadde ikke funnet ei eneste mus').

HOVEDSETNING: (>) Setning som ikke er del av noen anna setning. Jamfør (>) leddsetning og (>) oversetning.

HOVEDTRYKK: Det største (>) stavelsestrykket som en (>) stavelse har i et ord. Det ligger alltid på første stavelse i ordet. Jamfør (>) bitrykk og (>) trykksvak stavelse.

HOVEDUTFYLING: Den viktigste (>) utfyllinga til (>) verbalet. Oftest er det (>) subjektet og står først i (>) setninga. Men det kan også være et anna (>) setningsledd. For eksempel i setninga *Pekka syö leippää* ('Peder spiser brød') er det subjektet *Pekka* som er hovedutfylling, men i setninga *Jussista tuli pappi* ('Johan blei prest') er det (>) adverbialet *Jussista* som er hovedutfylling.

HOVEDVERB: Det verbet i (>) sammensatte verbalformer som bærer betydninga, og som styrer eventuelle (>) utfyllinger. De andre delene i sammensatte verbalformer er (>) hjelpeverb eller (>) nektingsverb. For eksempel er *tulla* ('komme') hovedverbet i de sammensatte verbalformene *en tule* ('(jeg) kommer ikke'), *en tullu(t)* ('(jeg) kom ikke'), *olis tultu* ('(han/hun/det ville ha kommet').

ILLATIV: (>) Indre lokalkasus som brukes i (>) setninger som forteller at noen eller noe beveger seg eller blir flytta til innsida eller nærheta av noe (to- eller tredimensjonalt). Kasusen brukes særlig i setningstypene BEVEGELSE og FLYTTING. For eksempel: Mikko tullee *navetthaan* ('Mikkel kommer inn i fjøset'); Kaisa pannee maidon *kylmäkaappiin* ('Kaisa setter mjølka inn i kjøleskapet'); Kaisale tuli haava *otthaan* ('Kaisa fikk et sår i panna').

ILLATIVMODIFIKATOR: (>) Postmodifikator som står til (>) substantiv, og som står i (>) illativ. For eksempel: Matka *Kööpenhaminhaan* oli oikhein raskas ('Reisa til København var veldig strevsom').

ILLUSTRERENDE FORHOLD: Et (>) forhold der den sisten delen i en (>) jamføringsfrase illustrerer den første delen i samme frase. For eksempel: Auringolla oon *sama vaikutus ko traanila* ('Sol har samme virkning som tran'); Suomalaisilla oon *muunlainen kieli ko kainulaisilla* ('Finlenderne har et anna språk enn kvenene'). Jamfør (>) ekvivalent forhold.

IMPERATIV: (>) Modus i verbbøyinga som brukes i (>) bydesetninger. For eksempel: *Mene kothiin!* ('Dra heim!'); *Älkkää lähtekkää yöklubbiin* ('[Til flere:] Ikke dra på nattklubb!').

INDEFINITT PRONOMEN: (>) Kvantorpronomen som refererer til noen eller noe som er ukjent, eller som ikke skal avsløres. Det er disse pronomena: *joku* ('noen, en eller annen'), *jompikumpi* ('en av to; noen'), *muutampi* ('en; noen') og *yksi* ('en'). For eksempel: Met olema *jonku* vaaran laidassa ('Vi er i ei eller anna fjellside'); Jussa olis halunu emänäksi *muutaman* Alattion tyttären ('Johan skulle ha ønska seg ei jente fra Alta til kone').

INDIKATIV: (>) Umarkert (>) modus i verbøyinga. Det er en slags grunnmodus som ikke tilfører verbet noen tilleggsinformasjon. For eksempel: Pekka *mennee* kothiin ('Peder drar heim'); Tet *lähdittä* yöklubhiin ('Dere dro på nattklubb').

INDIREKTE SETNING: (>) Setning som forteller at noen har sagt, tenkt eller sansa noe. I slike setninger består den ene utfyllinga typisk av ei (>) leddsetning eller en (>) verbfrase, men slik er det ikke nødvendigvis alltid. For eksempel: Pekka *uskoi, ette oli tullu taivaasseen* ('Peder trudde han var kommet til himmelen'); Liisa *haukkui minnuu hulluksi* ('Lisa kjefta på meg og kalte meg for gal'); Äiji *käski meidän tulla kothiin* ('Bestefar ga oss ordre om å komme heim'); *Minusta näyttää, ette mie kuolen heti* ('Det virker for meg som om jeg dør snart'). Jamfør (>) direkte setning.

INDIREKTE TALE: Setninger av (>) setningstypen INDIREKTE TALE er (>) indirekte setninger som refererer til en persons utsagn eller tanker. I slike setninger bruker vi (>) toverdige taleverb av typen *sannoot* ~ *sanoa(t)* ('si'), *muistela* ('fortelle'), *ilmo(i)ttaa(t)* ('uttrykke; opplyse'), *kirjo(i)ttaa(t)* ('skrive'), *ajatella* ('tenke'), *opettaa(t)* ('undervise'), *valetella* ('lyge'), *luvata* ('love'), *kysyyt* ~ *kysyä(t)* ('spørre'), *lukkeet* ~ *lukea(t)* ~ *lukia* ('lese') og *tutkiit* ~ *tutkia(t)* ('studere, (ut)forske, undersøke'). Verbet tar et (>) subjekt og et (>) objekt som (>) utfylling. Objektet har som regel form av ei (>) leddsetning. For eksempel: *Maija sanoi, ette mie olen kaunis* ('Maja sa at jeg var vakker'); *Mikko kysyi, haluunko mie naida nänen kans* ('Mikkel spurte om jeg ville gifte meg med han').

INDRE LOKALKASUS (s-kasus): (>) Lokalkasus som særlig brukes i (>) setningstypene (>) STED, (>) EKSISTENS, (>) BEVEGELSE og (>) FLYTTING. Kvensk har disse indre lokalkasusene: (>) inessiv, (>) elativ og (>) illativ. Jamfør (>) ytre lokalkasus.

INDRE TILSTAND: Setninger av (>) setningstypen INDRE TILSTAND er (>) tilstandssetninger som forteller noe om den indre tilstanden til et levende vesen. Det er alltid verba *olla* ('være') eller *tulla* ('komme') som brukes i slike setninger. Sammen med *olla* står (>) hovedutfyllinga i (>) adessiv, sammen med *tulla* i (>) allativ. Den andre (>) utfyllinga består av en (>) adjektiv- eller (>) substantivfrase som spesifiserer tilstanden. For eksempel: *Minula oon vilu* ('Jeg fryser'; ordrett: 'Hos meg er kulde'); *Dagnyle tuli kylmä* ('Dagny blei kald'; ordrett: 'Til Dagny kom kulde').

INESSIV: (>) Indre lokalkasus som brukes i (>) setninger som forteller at noen eller noe er på innsida av noe (to- eller tredimensjonalt) eller fast ved noen eller noe. Kasusen brukes i (>) setningstypene (>) BEVEGELSE og (>) FLYTTING. For eksempel: *Mikko lypsää navetassa* ('Mikkel mjølker i fjøset'); *Maito oon kylmäkaapissa* ('Mjølka er i kjøleskapet'); *Kaisala oon haava ottassa* ('Kaisa har et sår i panna').

INESSIVMODIFIKATOR: (>) Postmodifikator som står til (>) substantiv, og som står i inessiv. For eksempel: *Haava ottassa oon huono assii* ('Et sår i panna er en dårlig ting').

INFINITIV: En av de to (>) infinitte verbformene. Det fins tre typer infinitiv: (>) første infinitiv, for eksempel *mennä* ('gå'), *jakkaat* ('dele') og *hiihdata* ('gå på ski'), (>) andre infinitiv, for eksempel *kuulten* (av *kuula* 'høre'), *nukkuissa* (av *nukkuut* 'sove'), og (>) tredje infinitiv, for eksempel *menemässä* (av *mennä* 'gå'), *jakamasta* (av *jakkaat* 'dele') og *hihtaamatta* (av *hiihdata* 'gå på ski'). Jamfør (>) partisipp.

INFINITIVSFRASE: (>) Frase som har ei (>) infinitivsform som (>) kjerne. Infinitivsfraser som har en (>) 1. infinitiv som kjerne, fungerer som regel som (>) subjekt eller (>) objekt. For eksempel: *Matila oon halu lähteet hiirijahtiin* ('Matti har lyst til å dra på musejakt'); *Matti halluu lähteet hiirijahtiin* ('Matti vil dra på musejakt'). Når kjernen er en (>) 3. infinitivsform, så fungerer frasen som (>) adverbial i (>) setninga. For eksempel: *Matti lähti jahtaamaan hiirii* ('Mats dro for å jakte på mus').

INFINITIVSMODIFIKATOR: (>) Modifikator som står til (>) substantiv, og som står i (>) infinitiv. For eksempel: *Sinun tapa puhhuut oon soma* ('Din måte

å snakke på er artig’); *Hihtaamaan* lähteminen hiljastui (‘Avreise til skituren blei forsinka’).

INFINITT VERBFORM: (>) Verbform som ikke bøyes i (>) person, og som ikke kan opptre som (>) verbal i (>) setninga. Vi deler infinitte verbformer inn i to grupper: (>) infinitiver og (>) partisipp. For eksempel: Pekka halluu *mennä* kothiin (‘Peder ønsker å dra heim’); Hän lähti *hihtaamalla* kothiin (‘Han dro heim på ski’); *Haukkuuva* koira ei pure (‘Hunder som bjeffer, biter ikke’; ordrett: ‘En bjeffende hund biter ikke’).

INKLUDERENDE KONJUNKSJON: (>) Konjunksjon som binder sammen to (>) fraser eller (>) setninger som begge er sanne samtidig. For eksempel kan konjunksjonene *eli* (‘eller’) og *elikkä* (‘eller’) brukes inkluderende, som i setninga *Tämän grammatikin kieltä käskethään kainun kieleksi eli kväänin kieleksi* (‘Språket i [den kvenske originalutgaven av] denne grammatikken kalles for *kainun kieli* eller *kväänin kieli*’). Det vil si at det kvenske navnet på språket er både *kainun kieli* og *kväänin kieli*. Jamfør (>) ekskluderende konjunksjon.

INSTRUKTIV: Temmelig (>) uproduktiv (>) følgekasus som uttrykker at noe blir gjort eller skjer sammen med eller med hjelp av noen eller noe. Instrukтивformer regnes vanligvis til (>) adverb. Eksempler med (>) nomen som (>) grunnord er *kuivin jaloin* (‘tørrfött’) og *kaksin käsin* (‘tohendt’). Eksempler med (>) verb som (>) grunnord er *kuulten* (‘i (noens) påhør’), *muistaissa* (‘mens (jeg/du/han/hun/vi/dere/de) husker det’).

INTERJEKSJON: (>) Setningsfragment som ikke har noen egentlig betydning i seg sjøl, men som får betydning fra konteksten de brukes i. Eksempler på interjeksjoner er hilsningsord som *Hei!* (‘Hei!’); *Moora!* *Moro!* (‘God morgen!/Morn!’) og affektive ord som *Oi!* (‘Oi!’); *Voi!* (‘Huff!’); *Ai!* (‘Nei!’); *Hah!* (‘Ha!’).

INTRANSITIV EIERSKAPSENDRING: Setninger av (>) setningstypen INTRANSITIV EIERSKAPSENDRING er (>) toverdige (>) possessive setninger som forteller at noen mister noe eller får noe nytt. Som (>) verbal i slike setninger fungerer verb som *synttyyt*, ~ *syntyä(t)* (‘føde; bli født; oppstå’), *kuola* (‘dø’), *loppuut* ~ *loppua(t)* (‘ta slutt’), *tulla* (‘komme’), *mennä* (‘gå’),

hävitä ('forsvinne'), *kasuta* ('vokse'). For eksempel: *Matile syntyi tytär* ('Mats fikk ei datter'); *Minulta kuoli poika* ('Jeg mista sønnen / en sønn').

INTRANSITIVT VERB: (>) Verb som ikke kan ta (>) objekt som (>) utfylling. Jamfør (>) transitivt verb.

JAMFØRINGSFRASE: (>) Frase der to eller flere ting eller enheter jamføres med hverandre. For eksempel: *Liisa oon kaunhiimpi ko Pekka* ('Lisa er penere enn Per'). Jamføringsfraser er også brukt for å uttrykke at egenskapen ved eller mengden av en enhet stadig auker. For eksempel: *Pakkainen tuli kovempi ette kovempi* ('Frosten blei sterkere og sterkere').

JAMFØRINGSFRASE: (>) Frase der to enheter jamføres med hverandre, og som står som (>) modifikator til (>) korrelatet sitt. Jamføringsfraser dannes alltid med hjelp av (>) subjunksjonen *ko* ('enn; som'). For eksempel: *Maija oon sama vanha ko Liisa* ('Maja er like gammel som Lisa'); *Kala oon tyyrhiimpi ko liha* ('Fisk er dyrere enn kjøtt'); *Mikko oon Annele ko veli* ('Mikkel er som en bror for Anne').

JUNKSJON: (>) Ubøyelig ord som uttrykker hva slags forhold det er mellom to (>) setninger eller (>) fraser. Det fins tre typer av junksjoner: (>) konjunksjoner, (>) subjunksjoner og (>) superjunksjoner.

KASUS: (>) Nomen og også en del av de (>) infinitte verbformene bøyes i kasus. Kvensk har 14 ulike kasus: (>) nominativ, (>) genitiv, (>) partitiv, (>) essiv, (>) translativ, (>) inessiv, (>) elativ, (>) illativ, (>) adessiv, (>) ablativ, (>) allativ, (>) abessiv, (>) komitativ og (>) instruktiv. Kasus markerer (>) syntaktiske og semantiske forhold mellom (>) setningsledd med hjelp av egne (>) kasussuffiks. Et unntak er nominativ, som er ei (>) umarkert form.

KASUSBØYING: Et ord har kasusbøying dersom det bøyes i (>) kasus. Kasusbøying finner vi hos (>) nomen og noen (>) infinitte verbformer.

KASUSSUFFIKS: (>) Suffiks som markerer (>) kasus. Bortsett fra (>) nominativ har alle kasus sine egne kasussuffiks. For eksempel: *piili* ('bil') + kasussuffiks for (>) genitiv *-n* > *piilin*, *muori* ('mor') + kasussuffiks for (>) adessiv *(l)la* > *muorila*.

KAUSAL: Årsaks- eller følgeforshold mellom to saksforhold i (>) fraser eller (>) setninger. Et eksempel på et kausalt forhold har vi i setninga: *Hinta oon halpa, sillä ko paidat oon tehty lapsityövoimalla* ('Prisen er låg ettersom skjorta er laga med hjelp av barnarbeid'). Her fungerer den kausale (>) leddsetninga *sillä ko paidat oon tehty lapsityövoimalla* som (>) fritt adverbial: Den forteller hvorfor saksforholdet er som beskrevet i (>) oversetninga *Hinta oon halpa*.

KAUSATIV FØLELSE: Setninger av (>) setningstypen KAUSATIV FØLELSE er (>) følelissetninger som har et (>) kausativt følelsesverb som forteller hvilken følelse noe vekker eller forårsaker i (>) objektet. Objektet eller den som erfarer, står alltid i (>) partitiv. Eksempler på kausative følelsesverb er *oksettaa(t)* ('være kvalm'), *iljettää(t)* ('føle avsky; gjøre kvalm'), *hävettää(t)* ('skjemmes'), *naurattaa(t)* ('få til å le'), *janottaa(t)* ('tørste'). For eksempel: *Minnuu iljettää syöä maksaa* ('Jeg avskyr å spise lever'), der det kausative verbet er *iljettää(t)*. Jamfør (>) FØLELSE.

KAUSATIVT FØLELSESVERB: (>) Verb som opptrer i (>) setningstypen KAUSATIV FØLELSE.

KJERNE: Det ordet i en (>) frase som er igjen når (>) utfyllinger og (>) modifikatorer er tatt bort. For eksempel i (>) setninga *Pekka oon seppä poika laittamaan ruokkaa* ('Peder er flink gutt til å lage mat') er (>) substantiva *Pekka* ('Per') og *poika* ('gutt') kjerne ettersom de står igjen når vi tar bort (>) premodifikatoren *seppä* ('flink') og (>) postmodifikatoren *laittamaan ruokkaa* ('til å lage mat') fra frasen *seppä poika laittamaan ruokkaa*. Kjernen i infinitivsfrasen *laittamaan ruokkaa* er *laittamaan* ettersom det står igjen når vi tar bort substantivet *ruokkaa* ('mat'), som står som utfylling til verbet *laittaa* ('lage'). I (>) adposisjonsfraser regner vi sjølve (>) adposisjonen som kjerne ettersom den styrer kasusen og plasseringa til (>) nomenet det tar som utfylling.

KJERNEKONSONANT: (>) Konsonant som er plassert ved første stavelsesgrense. Jamfør (>) kjernekonsonantkombinasjon.

KJERNEKONSONANTKOMBINASJON: Konsonantkombinasjon som er plassert ved første stavelsesgrense. Jamfør (>) kjernekonsonant.

KOGNISJON: Setninger av (>) setningstypen KOGNISJON uttrykker en bevisst eller kognitiv tilstand. Slike setninger blir danna med hjelp av (>) kognitive verb som for eksempel *muistaa(t)* ('huske'), *tiet(t)ää(t)* ('vite') og *ymmärt(t)ää(t)* ('forstå'). (>) Objektet er typisk en (>) verbfrase eller ei (>) leddsetning. To eksempler på setninger av (>) setningstypen KOGNISJON er setninga *Mie muistan, ette maapallo oon ymmyräinen* ('Jeg husker at jordkloden er rund') og *Mie tiedän, ette maapallo oon ymmyräinen* ('Jeg veit at jordkloden er rund').

KOGNITIVT VERB: (>) Verb som brukes i setninger av (>) setningstypen (>) KOGNISJON.

KOMITATIV: (>) Følgekasus som uttrykker at noen eller noe er med. Komitativ har ikke atskilte former for (>) entall og (>) flertall. I stedet bruker man former som ser ut som flertallsformer, både i entall og flertall. For eksempel: *Liisa tuli kylästelemhään miehinensä* ('Lisa kom på besøk sammen med mannen sin').

KOMMENTARADVERB: (>) Adverb som forteller om hvordan taleren eller skri-
veren stiller seg til saksforholdet som er uttrykt i (>) setninga, det vil si om han eller hun ser på det som ønskelig, trulig eller mulig osv. For eksempel: *Maapallo oon luultavasti/mahdolisesti/sikkaristi/tuskin tulemassa tyyhään* ('Jordkloden holder trulig/muligens/sikkert/neppe på å gå til grunne'). Jamfør (>) kommentaradverbial.

KOMMENTARADVERBIAL: (>) Fritt adverbial som på et vis kommenterer sann-
hetsgehalten i ei (>) setning. For eksempel i setninga *Maapallo oon luultavasti/mahdolisesti/sikkaristi/tuskin tulemassa tyyhään* ('Jordkloden holder trulig/muligens/sikkert/neppe på å gå til grunne') fungerer (>) kommentaradverba *luultavasti* ('trulig'), *mahdolisesti* ('muligens'), *sikkaristi* ('sikkert') og *tuskin* ('neppe') som kommentaradverbial.

KOMPARASJON (> gradbøying)

KOMPARATIV: (>) Adjektiv (og stundom også substantiv) som er (>) avleid av (>) positivforma, og som forteller at noen eller noe har mer eller mindre av en egenskap (eller at noen eller noe er nærmere ett sted enn et anna sted).

For eksempel: (positiv) *siivo* ('snill') → *siivompi* ('snillere'), (positiv) *viisas* ('klok') → *viishaampi* ('klok'), (positiv) *ranta* ('strand') → *rannempi* ('nærmere stranda'), (positiv) *ala-* ('ned-') → *alempi* ('nedre').

KOMPLEKS SETNING: (>) Setning som inneholder to eller flere setninger som er satt sammen. Disse delsetningene kan være (>) sideordna, eller de kan være relatert til hverandre som (>) oversetning og (>) leddsetning. For eksempel: *Matti lähti Alattihoon, ja Maija lähti Raishiin* ('Mats dro til Alta, og Maja dro til Nordreisa'); *Matti lähti Alattihoon, sillä ko hänen äiti assuu sielä* ('Mats dro til Alta sia mora hans bor der').

KONDISJONAL SUBJUNKSJON: (>) Subjunksjon som innleier ei (>) leddsetning som uttrykker et vilkår for det som er beskrevet i (>) oversetninga. Kvensk har to kondisjonale subjunksjoner: *jos* og *ko*, som begge betyr 'viss'. For eksempel: *Mie lähden kothiin, jos sie tulet myötä* ('Jeg drar heim viss du blir med').

KONDISJONALIS: (>) Modus i (>) finitt verbbygging som uttrykker at det er usikkert om verbhandlinga skjer eller ikke. For eksempel: *Pekka olis iloinen, jos Matti pärjäis eksaamenissa* ('Peder ville være glad om Mats klarte eksamenen'). Kondisjonalis brukes også i høflig tiltale og i ønsker. For eksempel: *Olisitko niin siivo, ette aukaisisit klasin?* ('Kunne du være så snill å åpne vinduet?'). Kondisjonalis brukes bare i de to (>) tidsformene (>) presens og (>) presens perfektum.

KONGRUENS: Når bøyninga til ledda i ei (>) setning eller elementa i en (>) frase er i samsvar med hverandre, så sier vi at det er kongruens mellom dem, eller at de kongruerer med hverandre. I kvensk er det typisk to typer kongruens: tall- og personkongruens mellom (>) subjektet og (>) verbalet i ei setning, og kongruens mellom (>) adjektivmodifikatoren og (>) kjernen i en frase. For eksempel: *Mie*_[1. sg.] *menen*_[1. sg.] *kothiin* ('Jeg drar heim'); *Kaunhiila*_[sg. adess.] *pojala*_[sg. adess.] *oon fiinit*_[pl. nom.] *housut*_[pl. nom.] ('Den pene gutten har fine bukser'). En tredje type kongruens er tallkongruens mellom (>) predikativet og (>) korrelatet i ei setning. For eksempel: *Kalat*_[pl.] *oon verekset*_[pl.] ('Fiskene er ferske').

KONJUNKSJON: (>) Junksjon som binder sammen (>) setninger eller (>) fraser som er (>) sideordna eller på samme nivå. For eksempel: *Pekka lähti kothiin*

mutta Maija jäi kafehaan ('Peder dro heim, men Maja blei igjen på kaféen'); *Pekka ja Maija olthiin kafeassa* ('Peder og Maja var på kafé').

KONNEKTIV KONJUNKSJON: (>) Konjunksjon som uttrykker at den etterfølgende (>) setninga er en følge av den foregående setninga. For eksempel: *Minula oli jalka huono, se/niin mie piidin käyttäät krykkii* ('Jeg hadde en vond fot, sånn at jeg måtte jeg gå på krykker').

KONNEKTIV SUBJUNKSJON: (>) Subjunksjon som innleier ei (>) leddsetning som viser til konteksten eller sammenhengen der noe blir fortalt eller skrevet. Kvensk har to konnektive subjunksjoner, *niin ko* ('som') og *jos* ('viss'). For eksempel: *Niin ko jo Perunkaki muisteli, kainulaissii oon käsketty kans lantalaisiksi* ('Som allerede Beronka fortalte, så er kvenene også blitt kalt for *lantalaiset* [på kvensk]'); *Matila oli viisi lasta, jos mie oikhein muistan* ('Mats hadde fem barn, viss jeg husker rett').

KONNEKTIV: (>) Adverb som er brukt som (>) fritt adverbial, og som knytter sammen (>) setninger eller setningsdeler. For eksempel: *Ensistä menimä saunhaan ja sitte panima maata. Sillä olima niin virkut aamula* ('Først gikk vi i badstua, og så la vi oss. Derfor var vi så pigge på morgenen').

KONSESSIV SUBJUNKSJON: (>) Subjunksjonen *vaikka* ('sjøl om'), som innleier ei (>) leddsetning som forteller om et alternativt saksforhold eller et saksforhold som står i motsetning til det som er uttrykt i (>) oversetninga. For eksempel: *Matti saattaa kainun kieltä, vaikka kotona hänele puhuthiin tyhä saamee* ('Mats kan kvensk sjøl om de heime bare snakker samisk til han').

KONSONANT: (>) Lyd som oppstår når taleren enten innsnevrer munnhula eller lukker den heilt. En konsonant kan aldri danne kjernen i en (>) stavelse. Kvensk har følgende konsonanter: /ð f h j k l m n ŋ p r s [š] t v/. I lånord fins i tillegg konsonantene /b d g/. Jamfør (>) vokal.

KONSONANTKOMBINASJON (konsonantsamband): Kombinasjon av to eller flere (>) konsonanter som følger rett etter hverandre. For eksempel: *traani* ('tran'), *kypsy* ('moden'), *kurkhuun* (sg. ill. av *kurkku* 'hals, strupe'), *pärskiiit* ('pruste').

KONSONANTSAMBAND (> konsonantkombinasjon)

KONSONANTSTAMME: (>) Stamme som slutter på konsonant, og som brukes i (>) nomen eller (>) verb. For eksempel: (*lapsi* ('barn?'): *las/ta*, (*punainen* 'rød'): *punais/ta*, *juos/ta* ('springe'): *juos/thiin*.

KONTRAKT VERB: (>) Verbtype der en kort (>) vokalstamme veksler med en lang vokalstamme. Vekslinga er av typen $V_1 : V_1 V_1 \sim V_1 A$. For eksempel: *maa/ta* ('ligge'): *makkaa/n*, *pölä/tä* ('være redd'): *pölk(k)ää/n*, *halu/ta* ('ha lyst til'): *halluu/n* ~ *halua/n*.

KONTRASTIV KONJUNKSJON: (>) Konjunksjonen *mutta* ('men'), som uttrykker at det er ei motsetning mellom to (>) setninger eller to (>) fraser. For eksempel: Pekka ei lähteny kothiin *mutta* restaurantthiin ('Peder dro ikke heim, men på restaurant'); Mie kyllä muistan sen ihmisen, *mutten* muista sen nimmee ('Jeg husker nok den personen, men husker ikke navnet hans/hennes').

KORRELAT: (>) Setningsledd som blir nærmere bestemt av et anna ledd i samme eller ei anna (>) setning. Derimot bestemmer korrelatet sjøl ikke forma på noe anna ledd. For eksempel i setningene *Minula oon veli. Sen nimi oon Heikka* ('Jeg har en bror. Navnet hans er Henry') er ordet *veli* ('bror') korrelatet til det (>) personlige pronomenet *sen* ('han'). I den (>) komplekse setninga *Minula oon veli, jonka nimi oon Heikka* ('Jeg har en bror hvis navn er Henry') er ordet *veli* ('bror') korrelatet til (>) relativpronomenet *jonka* ('hvis'). I setningene *Oli hyvä ko tulitta kotia* ('Det var bra at dere kom heim') og *Nilla oli lantalainen* ('Nils var kven') er (>) frasene *ko tulitta kotia* ('at dere kom heim') og *Nilla* ('Nils') korrelat til henholdsvis (>) predikativa *hyvä* ('bra') og *lantalainen* ('kven'). Jamfør (>) ankerord og (>) modifikator.

KORT STAVELSE: (>) Stavelse som slutter på (>) kort vokal. For eksempel består orda *ta-vu* ('stavelse'), *pa-ha* ('ond'), *e-no* ('onkel'), *ta-ka-na* ('bak'), *me-ni* (av *mennä* 'gå') og *tu-le-ma* (av *tulla* 'komme') bare av korte stavelser, mens det i orda *muu-tam-pi* ('noen'), *kui-ten-ki* ('likevel') og *mak-kaa-mas-sa* (av *maata* 'ligge') bare er den siste stavelsen som er kort. Jamfør (>) lang stavelse.

KORT VOKAL: (>) Vokaler deles inn i korte og (>) lange vokaler basert på den relative lengda deres. En kort vokal uttales altså kortere enn en tilsvarende lang vokal. I skrift markeres kort vokal med enkelt bokstav.

KORT VOKALSTAMME: (>) Stamme som er brukt i (>) nomen, og som i entallsformer slutter på kort vokal. For eksempel: *sauna* ('badstue') : *sauna/na*, *lapsi* ('barn') : *lapse/na*, *kajava* ('måse') : *kajava/nna*, *tytär* ('datter; jente') : *tyttöre/nnä*, *punainen* ('rød') : *punaise/nna*. Jmfør (>) lang vokalstamme.

KVALITATIV VEKSLING: Type (>) stadieveksling som innebærer at (>) konsonanten på (>) o-stadium er kvalitativt annleis enn på (>) I- og (>) II-stadium. Det er bare (>) plosivene *k*, *t* og *p* som er involvert i kvalitative vekslinger. For eksempel: (1. inf. : akt. ind. 1. sg.) *jakkaa(t)* ('dele') : *ja(j)an*, (sg. nom. : gen. sg.) *puku* ('dress; drakt') : *puvun*. Jmfør (>) kvantitativ veksling.

KVANTITATIV VEKSLING: Type (>) stadieveksling som innebærer at lengda på (>) konsonanten veksler mellom (>) II- og (>) I-stadiet. Alle konsonanter kan gjennomgå kvantitative vekslinger, men bare plosivene *k*, *t* og *p* kan gjennomgå (>) kvalitative vekslinger. Eksempler på kvantitative vekslinger: (sg. nom. : part. sg.) *kala* ('fisk') : *kallaa*, *kesä* ('sommer') : *kessää*, (1. inf. : akt. ind. 1. sg.) *hakata* ('hogge') : *hakkaan*, *hypätä* ('hoppe') : *hyppään*.

KVANTOR: Ord som uttrykker mengde eller antall. Til kvantorene regner vi alle (>) grunntall, men også (>) kvantorpronomen og (>) mengdeadverb. For eksempel: *kaikki* ('all, alle'), *molemat* ('begge'), *paljon* ('mye; mange'), *vähän* ('lite; litt'), *kivasti* ('mye').

KVANTORFRASE (KvaP): (>) Frase som har en (>) kvantor som kjerne. Dersom kvantorfrasen i tillegg inneholder et (>) substantiv, så bestemmer kvantoren (>) kasusen til dette substantivet. For eksempel: *viisi tytärtä* ('fem jenter'), *paljon kallaa* ('mye fisk'), *molemat meistä* ('begge vi'). (>) (>) Grunntall danner bare kvantorfraser når de står i (>) nominativ (>) entall; ellers fungerer grunntall som (>) premodifikator til substantiv.

KVANTORPRONOMEN: Til kvantorpronomen regner vi alle (>) pronomen som ikke er (>) personlige pronomen, (>) demonstrative pronomen,

(>) spørrepronomen, (>) relativpronomen, (>) refleksive pronomen eller (>) resiproke pronomen. Brorparten av kvantorpronomen uttrykker mengde eller antall, for eksempel (*ei*) *kukhaan* ('ingen'), *jokhainen* ('enhver'), *kaikki* ('alle'), *molemat* ('begge'), *itte kukin* ('hver og en').

KVANTORSETNING: (>) Toverdig (>) direkte setning som uttrykker antall eller mengde. Ei kvantorsetning har typisk to (>) utfyllinger. Den ene utfyllinga er en (>) kvantorfrase som verken kan klassifiseres som (>) objekt, (>) predikativ eller (>) adverbial (jf. *kymmenen* ('ti') og *liijan paljon* ('for mye') i setningene nedafor). Den andre utfyllinga er (>) korrelatet til kvantorfrasen (jf. *meitä lapsii* ('av oss barn' og *kengät* ('skoene')). For eksempel: *Meitä lapsii oli kymmenen* ('Vi var ti barn'); *Kengät maksethiin liijan paljon* ('Skoene kosta for mye'). Jamfør (>) setningstypene (>) ANTALL og (>) MENGDE.

LANG STAVELSE: (>) Stavelse som inneholder (>) lang vokal eller (>) diftong, eller som slutter på (>) konsonant. For eksempel i ordforma *par-haa-la* (av *paras* 'best') er stavelsene *par* og *haa* lange. Jamfør (>) kort stavelse.

LANG VOKAL: Etter lengda deres deler vi (>) vokaler inn i (>) korte og lange vokaler. Det er to slags lange vokaler: 1. Enkelt vokal som uttales lenger enn en kort vokal. I skrift markerer vi det med doble bokstaver, som for eksempel *aa* i ordet *kaari* ('bue; spant') (jf. *kari* 'grus; sandgrunne'). 2. (>) Diftong.

LANG VOKALSTAMME: (>) Stamme som er brukt i (>) nomen, og som slutter på (>) lang vokal eller (>) diftong. Eksempler på lang vokalstamme finner vi i orda *tuorestai* ('torsdag'), *kauhee* ('fryktelig') og (*venet* 'båt:') *venhee-*. Jamfør (>) kort vokalstamme.

LAUST ADVERB: (>) Adverb som kommenterer sannhetsgehalten i ei (>) setning, i hvilken grad innholdet er ønskelig, hvilken innstilling noen har til saksforholdet i setninga, eller som knytter setninga til konteksten rundt. Lause adverb har ikke egne (>) modifikatorer. Det fins to typer lause adverb: (>) konnektiv og (>) kommentaradverb.

LEDDSETNING: Setning som er del av ei anna setning. For eksempel: *Mie en lähe nukkumhaan, sillä ko mie en ole vaipunu* ('Jeg skal ikke legge meg sia jeg ikke er trøtt'). Jamfør (>) oversetning og (>) hovedsetning.

LEVENDE: Et (>) subjekt kalles for levende når det refererer til en enhet som handler av eige tildriv, og/eller som føler noe.

L-KASUS: Alternativ betegnelse for (>) ytre lokalkasus. (>) Kasussuffiksa i disse formene inneholder alle (>) konsonanten *l*, derav navnet. Jamfør (>) s-kasus.

LOKALKASUS: (>) Kasus som brukes særlig i (>) lokative og (>) possessive setninger. Det er vanlig å skille mellom (>) indre lokalkasus (> inessiv, > elativ, > illativ) og (>) ytre lokalkasus (> adessiv, > ablativ, > allativ).

LOKATIV SETNING: (>) Direkte setning som forteller at noen eller noe er et sted eller beveger seg til et sted. Det fins flere lokative (>) setningstyper: (>) STED, (>) BEVEGELSE, (>) EKSISTENS, (>) EKSISTENSENDRING og (>) FLYTTING.

LUKKA KLASSE: Ordtype som ikke får nye medlemmer, det vil si at den ikke er produktiv. Typiske eksempler på lukka klasser er tostava (>) nomen og (>) verb med e-stamme. Jamfør (>) åpen klasse.

LYD: En lyd (og her meiner vi språklyd) oppstår når lufta strømmer gjennom stemmebanda. Kvensk har disse lydene: /a ð e f h i j k l m n ŋ o p r s t u v y ä ö/. I lånord finner vi i tillegg (>) konsonantene /b d g š/. Jamfør (>) vokaler og (>) konsonanter.

MANGELFULL BØYING: Vi sier at ord som bare har noen få bøyingsformer, har mangelfull bøying. Det gjelder flere (>) adverb og (>) adposisjoner. For eksempel: (*ete-* :) *e(ð)essä* ('foran') : *eðestä* : *eheen* : *e(ð)elä* : *e(ð)eltä* : *e(ð)ele(t)*, (*ala-* :) *alla* ('under') : *alta* : *alle(t)*, (*kumo-* 'opp ned':) *kumossa* : *kumhoon*.

MEINING: Setninger av (>) setningstypen MEINING uttrykker at noen antar noe, eller at noen syns, trur, håper at noe er eller blir slikt eller slikt. Vanlige meningsverb er *luula* ('anta'), *uskoot* ~ *uskoa(t)* ('tru'), *pittää(t)* ('synes') og *toivoot* ~ *toivoa(t)* ('håpe'). For eksempel: *Mie uskon, ette maapallo oon ymmyräinen* ('Jeg trur at jordkloden er rund').

MENGDE: Setninger av (>) setningstypen MENGDE er (>) kvantorsetninger som forteller for eksempel hvor mye noe koster eller veier, hvor mye

noen tjener, eller hvor mange år noen fyller. (>) Verbalet i slike setninger består av verb som *maksaa(t)* ('koste'), *tehää ~ tehä* (her: 'bli'), *painaa(t)* ('veie'), *tienata* ('tjene'), *täyttää(t)* ('fylle'). I tillegg til (>) subjekt tar verbalet en (>) kvantorfrase som (>) utfylling. For eksempel: *Maija täyttää heti seittemänkymmentä* ('Maja fyller snart sytti'); *Lohi maksaa vähän* ('Torsk(en) koster lite').

MENGDEADVERB: (>) Adverb som brukes i svar på spørsmål om hvor mye (*kunka paljon?*) og i hvilken grad (*mihin määrään?*). Det som spesifiseres, kan være stoffmengde, tidslengde osv. Eksempler på mengdeadverb er *paljon* ('mye'), *vähän* ('lite, litt'), *vuosittain* ('i årevis'), *kauheesti ~ kauheasti ~ kauhiasti* ('forferdelig (mye)').

MODALSETNING: (>) Modifisert setning som har et (>) modalverb som (>) verbal. For eksempel: *Sie häydyt lähteet saunhaan* ('Du må dra i badstua'); *Met emmä pääse lähtemhään kotia* ('Vi får ikke dratt heim / Vi kan ikke dra heim'). Jmfør (>) aspektsetninger.

MODALVERB: (>) Verb som brukes i (>) modale setninger, og som krever en (>) infinitivfrase som (>) utfylling. Et modalverb forteller om hvorvidt saksforholdet i ei (>) setning etter talerens syn eller generelt er sikkert eller usikkert, nødvendig eller mulig, lovlig eller ulovlig, sannsynlig eller usannsynlig osv. Eksempler på modalverb er *häytyyt ~ häytyä(t)*, *häätyyt ~ häätyä(t)* ('måtte'), *pittää(t)* ('skulle, må'), *jouttuut ~ joutua(t)* ('måtte, bli tvunget til'), *kannattaa(t)* ('lønne seg'), *saada ~ saaha* ('få'), *aikkoot ~ aikoa(t)* ('akte, ha til hensikt'), *meinata* ('akte, ha til hensikt, tenke seg'), *haluta* ('ville, ha lyst til'), *saattaa(t)* ('kunne'), *sattuut ~ sattua(t)* ('falle seg, skje tilfeldigvis) og *tait(t) aa(t)* ('kunne; tørre').

MODIFIKATOR: (>) Setningsledd som ikke er (>) utfylling. Modifikatorer kan modifisere (1) heile (>) setninga, for eksempel *Illala* oon juhlapaikan tykönä tanssit ('På kvelden er det dans i festlokalet'), eller (2) en (>) frase i setninga, for eksempel *Maija* oon *kommee* nainen ('Maja er ei vakker kvinne').

MODIFISERT SETNING: (>) Verbalet i modifiserte setninger bidrar ikke med ny informasjon til (>) setninga, men modifiserer saksforholdet som er framstilt i setninga, eller bestemmer nærmere tida for når saksforholdet gjelder.

Det fins tre typer modifiserte setninger: (>) Modale setninger, (>) OON PAKKO-setninger og (>) aspektsetninger.

MODUS: Modal bøyingskategori ved (>) verb som har tre medlemmer: (>) indikativ, (>) kondisjonalis og (>) imperativ.

MORFEM: Minste betydningsbærende del som ord er satt sammen av. Vi skiller mellom ulike typer morfem: (>) rotmorfem, (>) avleiingsmorfem, (>) bøyingsmorfem, (>) possessivsuffix og (>) enklitika. Basert på hvor et morfem plasseres i forhold til rotmorfem, skiller vi også mellom (>) prefiks og (>) suffiks. For eksempel i ordforma *epäjumalallisissaki* (av *epäjumalallinen* ‘ugudelig’) utgjør (>) substantivet *jumala* rotmorfemet, foran rotmorfemet står avleiingsprefikset *epä-*, bak rotmorfemet står (>) avleiingssuffikset *-(l)linen* : *-(l)lise-*, som er etterfulgt av (>) flertallssuffikset *-i*, som igjen er etterfulgt av (>) kasussuffikset *-i* inessiv *-ssa*, og heilt til slutt følger enklitikonet *-ki*. Morfeminndelinga i dette ordet blir altså slik: *epä/jumala/llis/i/ssa/ki*.

MORFOFONOLOGISK VEKSLING: Veksling der ett og samme (>) morfem – et (>) rotmorfem eller et anna morfem – blir realisert på ulike vis avhengig av morfologiske og/eller fonologiske faktorer, slik som hvilken bøyingsform det forekommer i, hvor i ordet det står, hvilken lydombgivelse det står i, eller hvilken (>) stamme det blir festa til. Eksempler på morfofonologiske vekslinger er (>) stadiesveksling, (>) vekslinga *tV* : *si*, (>) h-flytting og (>) vokalharmoni.

MÅTESADVERB: (>) Adverb som forteller om måten noe skjer, blir gjort eller oppleves på. For eksempel: *hopusti* (‘fort’), *hiljaa* (‘stille; sakte’), *varkhain* (‘i smug, i hemmelighet’), *näin* (‘slik, sånn’), *hihtosin* (‘på ski’), *mielelä* (‘gjerne’), *alaspäin* (‘nedover’).

NAVNGIVING: Setninger av (>) setningstypen NAVNGIVING inneholder (>) treverdige verb som uttrykker et budskap eller benevner noe, for eksempel verba *käskeet* ~ *käskeä(t)* (‘kalle, benevne’), *kuttuut* ~ *kuttua(t)* (‘kalle’), *sanooot* ~ *sanoa(t)* (‘kalle’), *nimittää(t)* (‘navngi, kalle’) og *haukkuut* ~ *haukkua(t)* (‘skjelle ut og kalle’). For eksempel: *Mie käsken Alarikkii Aakiksi* (‘Jeg kaller Alarik for Aaki’); *Maija haukkui Pekkaa tolloksi* (‘Maja kjefta på Peder og kalte han for dum’).

NEKTENDE FORM (> nektende verbform).

NEKTENDE SETNING: (>) Setning der det (>) finite verbet har (>) nektende form. For eksempel er setninga *Mie en lähde Tromsshaan* ('Jeg drar ikke til Tromsø') ei nektende setning.

NEKTENDE VERBFORM (nektende form av verbet): Nektende variant av den (>) finite verbforma som består av (>) nektingsverbet *ei* ('ikke') og (>) nektingsforma eller (>)perfektum partisipp-forma av verbet. Et eksempel på ei nektende verbform er den (>) sammensatte verbalforma *en tule* i (>) setninga *Mie en tule Tromsshaan* ('Jeg kommer ikke til Tromsø'). Et anna eksempel er den sammensatte verbalforma *ei tultais* i setninga *Het ei tultais Tromsshaan* ('De skulle ikke komme til Tromsø'). I setninga *Het ei olheet tulheet Tromshaan* ('De var ikke kommet til Tromsø') er preteritum partisipp-forma *ei olheet tulheet* ei nektende verbform.

NEKTINGSFORM: Den (>) presensforma som (>) hovedverbet har når det står sammen med (>) nektingsverbet i ei (>) nektende setning. For eksempel i (>) setninga *Mie en tule Tromsshaan* ('Jeg kommer ikke til Tromsø') er *tule* ei (>) indikativ nektingsform av verbet *tulla* ('komme'), og i setninga *Mie en halluis lähteet Tromsshaan* er *halluis* nektingsform i (>) kondisjonalis av verbet *haluta* ('ha lyst til, ville').

NEKTINGSPRONOMEN: (>) Pronomen som bare forekommer i (>) nektende eller usikre (>) setninger. Det er fire nektingspronomen i kvensk: *kukhaan* ('(ikke) noen'), *yksikhään* ('(ikke) en eneste'), *mikhään* ('(ikke) noe(n)') og (>) dualispronomenet *kumpikhaan* ('(ingen) av to').

NEKTINGSVERB: Verbet *ei* ('ikke'), som brukes i (>) nektende setninger sammen med (>) nektingsforma eller (>) perfektum partisipp-forma av (>) hovedverbet. Nektingsverbet bøyes ikke i (>) tid eller (>) modus, men det har (>) personbøying: (1. sg. : 2. sg. : 3. sg., 1. pl. : 2. pl. : 3. pl.) *en, et, ei, emmä, että, ei*.

NOMEN: Fellesbetegnelse for (>) substantiv, (>) adjektiv, (>) pronomen og (>) tallord. Felles for orda i disse ordklassene er at de har (>) kasus- og tallbøying.

NOMENTYPE: (>) Nomen deles inn i nomentyper etter hva slags (>) stamme de har, og hvordan de ulike (>) bøyingssuffiksa festes til disse stammene.

NOMINA AGENTIS (> handlerord).

NOMINATIV: (>) Grammatisk kasus som ikke har noe eige (>) suffiks. Med andre ord er nominativsformer (>) umarkerte former. I flertall brukes suffikset *-t* i stedet for *-i*. Nominativ markerer vanligvis (>) subjekt og (>) predikativ, i flertall også (>) totalobjekt. Nominativsforma i (>) entall brukes som (>) oppslagsform i ordbøker og lister. For eksempel: (sg. nom. : pl. nom.) *poika* ('gutt; sønn') : *pojat*, *ty(t)är* ('jente; datter') : *tyttäret*, *viisas* ('klok') : *viishaat*, *vares* ('kråke') : *varekset*, *sininen* ('blå') : *siniset*, *joka* ('hver') : *jokka*, *muutampi* ('noen') : *muutammat*, *viisi* ('fem') : *vii(d)et*.

NULLVERDIG: Nullverdige (>) verb er verb som ikke krever noen (>) utfylling, men som kan stå aleine i ei (>) setning. Slike verb er særlig brukt i (>) setningstypen (>) VÆRTILSTAND. Vi sier også at ei setning er nullverdig når (>) hoved verbet i setninga er nullverdig. Jamfør (>) enverdig, (>) toverdig og (>) treverdig.

NUMERUS (> tall).

OBJEKT (= O): (>) Syntaktisk kategori som kommer til uttrykk som (>) utfylling til (>) transitive verb. Objektsutfyllinger finner vi i alle (>) følelses- og (>) handlingssetninger. I slike setninger er det (>) nomen som fungerer som objekt, og de står i (>) objektskasus (med verbet *tykätä* ('like; synes') også i (>) elativ). I (>) indirekte setninger kan objektsutfyllinga også være et nomen, men ofte er det ei (>) leddsetning eller en (>) verbfrase. Verbfraser regnes som objekt når de står i (>) første infinitiv; ellers analyserer vi dem som (>) adverbial. Eksempler på setninger med objekt er: *Mie rakastan sinnuu* ('Jeg elsker deg'); *Amtmani kaatoi mettän* ('Amtmannen felte skog'); *Mikko maalaa talon punaiseksi* ('Mikkel malte huset rødt'); *Mie muistan sinun* ('Jeg husker deg'); *Faari kirjoitti, ette hän oon Amerikassa* ('Far skreiv at han var i Amerika'); *Muori käski faarin tulla kotia* ('Mor ba far om å komme heim'); *Tet saatta lähtiä kotia* ('Dere får dra heim').

OBJEKTSADVERBIAL: (>) Frase som står i (>) objektskasus, men som fungerer som (>) adverbial. Objektsadverbial kan fungere som (>) utfylling eller som (>) fritt adverbial i (>) setninga. For eksempel: Met kävelimmä *tietä* ('Vi gikk på vegen'); Mie lujin kirjaa *koko yön* ('Jeg leste i ei bok heile natta'). Når en slik frase består av en (>) kvantorfrase, så kaller vi den i setningsanalysen bare for kvantorfrase.

OBJEKTSKASUS: (>) Kasus som brukes på (>) objektet i ei (>) setning. Det kan være (>) partitiv, (>) genitiv eller (>) nominativ.

OON PAKKO-SETNING: (>) Modifisert setning der (>) verbalet består av et (>) verbsamband. Som (>) verbal fungerer verbet *olla* ('være'), som knytter til seg et (>) substantiv eller et (>) adjektiv. Slike setninger likner på setningstypen EIERSKAP, men i motsetning til denne er (>) subjektet her en (>) infinitivfrase. For eksempel: *Matila oon pakko tulla kothiin* ('Mats er nødt til å komme heim'); *Meilä oon paha mennä kothiin* ('Det er vanskelig for oss å dra heim').

OPPSLAGSFORM: Den forma som står først i oppslaga i ordbøker og ordlister, og som brukes som utgangspunkt i alfabetiske rekkefølger. Som oppslagsform for (>) nomen tjener (>) nominativ (>) entall, og for (>) verb er det (>) 1. infinitiv.

ORDENSTALL: (>) Tallord som er (>) avleid av (>) grunntall, og som uttrykker orden eller rekkefølge mellom enheter. Ordenstall danner (>) adjektivfraser og de har fullstendig (>) tall- og kasusbøying. For eksempel: *ensimäinen* ('første'), *viides* ('femte'), *sadas* ('hundrede'), *tuhanes kahdeksadas kuudeskymmenes viides* ('tusentohundreogsekstifemte').

ORDKLASSE: Ord deles inn i ordklasser basert på hvordan de bøyes, og hvilken funksjon de har i (>) setninga. Kvensk har følgende ordklasser: (>) verb, (>) nomen, (>) adverb, (>) adposisjoner og (>) junksjoner. Nomen består av undergruppene (>) substantiv, (>) adjektiv, (>) pronomen og (>) tallord. Jamfør (>) frase.

ORDSAMBAND: Ord som kommer etter hverandre, og som fungerer som enhet i (>) setninga. Det er særlig blant (>) subjunksjoner vi finner ordsamband,

for eksempel *niin ette* ~ *että* ('slik at'), *sillä ko* ('ettersom'), *siksi ko* ('så lenge at'), *siitä ko* ('fra av'), *niin ko* ('slik/så som'), *ennen ko* ('før, innen'), *jälkhiin ko* ('etter'), men de fins også hos adverb, for eksempel *tuoloin tällöin* ('i ny og ne'), *toisin ai(j)oin* ('andre ganger'), *ennen kaikkee* ~ *kaikkea* ~ *kaikkii* ('først av alt, framfor alt'). Jamfør (>) enklitikon, (>) parord og (>) simpleksord.

OVERGANGSSTAMME: (>) Vokalstamme som brukes som alternativ verbstamme i stedet for den korte stammen i (>) flerstava (>) verb med konsonantstamme og (>) verb med to vokalstammer. For eksempel: (konsonantstamme) (*muistel/a* ~ *muistele/a(t)* ('fortelle'), (*auka(i)s/ta* ~ *auka(i)se/at* ('åpne'), (kort og lang vokalstamme) (*halli/ta* ~ *hallitte/a(t)* ('styre'), (*piikaroi/ta* ~ *piikaroitte/a(t)* ('spikre'), (*pa(j)e/ta* ~ *pakene/a(t)* ('rømme'). (>) Kontrakte verb, som også hører til verb med to vokalstammer, har ikke noen alternativ overgangsstamme.

OVERGANGSVERB: (>) Verb som har (>) overgangsstamme. Er vanlig særlig i varietetene i Nord-Troms, men fins også i andre varieteter.

Overordna setning (> oversetning).

OVERSETNING (overordna setning): (>) Setning som tar ei (>) leddsetning som (>) modifikator eller (>) utfylling. For eksempel i den (>) komplekse setninga *Mie näjin, että suorsat olthiin palanheet, vaikka vielä oli kylmä* ('Jeg så at stokkendene var kommet tilbake, sjøl om det fortsatt var kaldt') er setninga *Mie näjin* ('Jeg ser') oversetning til setninga *ette suorsat olthiin palanheet* ('at stokkendene var kommet tilbake'), som igjen er oversetning til setninga *vaikka vielä oli kylmä* ('sjøl om det fortsatt var kaldt'). Jamfør (>) leddsetning.

PARORD: To ulike ord som til sammen forbinder to (>) setninger eller (>) fraser. Eksempler på parord er (>) konjunksjonene *joko* – *eli* ~ *elikkä* ('enten– eller'), *sekä* – *ja* ('både – og'), *sekä* – *ette* ~ *että* ('både – og'). Et slags parord er også det (>) resiproke parpronomenet *toinen* – *toinen* ('hverandre'). Jamfør (>) sammensatt verbalform, (>) ordsamband og (>) sammensetning.

PARTIALOBJEKT: (>) Objekt som står i (>) partitiv. Jamfør (>) totalobjekt.

PARTISIPP: Ei av de (>) infinitte formene til (>) verb. Det fins tre typer partisipp: (>) perfektum partisipp, (>) presens partisipp og (>) agentpartisipp. Jamfør (>) infinitiv.

PARTISIPPFRASE: (>) Infinit (>) verbfrase med (>) partisipp som (>) kjerne. For eksempel: *Mulla ei tullu otetuksi sitä eksaamenii* ('Jeg fikk ikke tatt den eksamenen'); *Se näyttää tulleevan kaunis päivän* ('Det ser ut til å bli en fin dag').

PARTITIV: (>) Grammatisk kasus som brukes som subjektskasus i (>) setningstypene (>) EKSISTENS og (>) EIERSKAP og som (>) objektskasus i (>) handlingssatninger, i setningstypen (>) MEINING og i (>) følelssatninger. Partitivformer forekommer dessuten i (>) objektsadverbial i (>) nektende setninger og i (>) utfyllinger i (>) adposisjonsfraser. For eksempel: (*kesä* 'sommer'): *kessää : kessii ~ kesiä*, (*pieni* 'liten'): *pientä : pienii ~ pieniä*, (*ahven* 'uer; abbor'): *ahventa : ahveniita ~ ahvenia*.

PASSIV SETNING: Ei (>) setning er passiv når (>) verbalet har (>) passiv form og det ikke fins noe (>) subjekt. For eksempel: *Ensistä poron tapethaan ja sitte vasta keitethään* ('Først blir reinsdyret avliva, og først da blir det kokt').

PASSIV: (>) Verbform som brukes uten (>) subjekt i (>) setninger, og som realiseres med egne (>) suffiks i (>) personbøyinga av verb. Som (>) finitt verbform har passiv fullstendig (>) tids- og (>) modusbøying, som (>) infinitt verbform bare (>) partisippformer. Eksempler på passivformer: (*mennä* 'gå, dra'): *menhään : menthiin : oon menty : mentäis : olis menty : mentäkhöön*. Legg merke til at (>) aktive former i (>) tredje person (>) flertall er til dels identiske med passivformer. Jamfør (>) generisk, upersonlig konstruksjon.

PASSIVSTAMME: Den (>) stammen i (>) verbet som passivsuffiks festes til. For eksempel: Til passivstammen *men* av verbet *mennä* ('gå, dra') festes passivsuffiksa *hään/thiin/ty/täis*, og resultatet er passivformene *menhään, menthiin, menty, mentäis*.

PERFEKTUM PARTISIPP: (>) Partisippform av (>) verb som viser til fortid. Brukes i (>) sammensatte tidsformer og i (>) nektende form av (>) preteritum. For eksempel: (*tulla* 'komme'): *tullu(t) : tultu, (maata* 'ligge'): *maanu : maattu,*

(*jakkaa(t)* ‘delé:’) *jakanu(t)* : *ja(j)ettu*. Perfektum partisipp har fullstendig (>) tall- og kasusbøying. Jamfør (>) presens partisipp og (>) agentpartisipp.

PERSON: (>) Finitte verbformer står alltid i en person. Det fins sju personer. Det er (>) første, (>) andre og (>) tredje person i (>) aktiv bøying i henholdsvis (>) entall og (>) flertall, og i tillegg (>) passive personformer. Personbøyde former fungerer alltid som (>) verbal i (>) setninga. Også (>) personlige pronomener og (>) possessivsuffixs står enten i første, andre eller tredje person i entall eller flertall.

PERSONKONGRUENS: Regel som sier at i (>) aktive (>) setninger skal (>) subjektet og (>) verbalet stå i samme (>) person. For en mer utførlig definisjon se (>) tall- og personkongruens.

PERSONLIG PRONOMEN: (>) Pronomen som refererer til en skapning eller en ting. Personlige pronomener har to (>) tall, (>) entall og (>) flertall, og tre (>) personer, (>) første, (>) andre og (>) tredje. De personlige pronomenera i kvensk er *mie* (‘jeg’), *sie* (‘du’), *hän/se* (‘han; hun; den; det’), *met* (‘vi’), *tet* (‘dere’), *het/net* (‘de’). Legg merke til at i motsetning til norsk så har ikke personlige pronomener i kvensk grammatisk kjønn. Det vil si at pronomenera *hän* og *se* kan referere til skapninger av både biologisk hankjønn og hunkjønn.

PERSONSUFFIKS: De sju personformene til (>) verb har hvert sitt personsuffiks. Det er suffiksa for (>) første, (>) andre og (>) tredje person (>) entall og (>) flertall i tillegg til de (>) passive personsuffiksa. Personsuffiksa står etter suffiksa for (>) tid og (>) modus. I (>) presens og (>) preteritum festes personsuffiksa til (>) hoved verbet, i (>) presens perfektum og (>) preteritum perfektum festes de til (>) hjelpe verbet *olla* (‘være’). I (>) nektende verbformer festes personsuffiks til (>) nektings verbet.

PLOSIV: (>) Konsonantene /k, p, t/, som i kvensk er (>) ustemte, men som til forskjell fra norsk alltid er uten aspirasjon, også når de står foran vokal i (>) trykksterk stavelse, som for eksempel /p/ i *paita* (‘skjorte’).

POSITIV: (>) Grunnform som (>) adjektiv har i (>) gradbøying. Jamfør (>) komparativ og (>) superlativ.

POSSESSIV SETNING: (>) Setning som forteller at noen eller noe har, får eller mister noe eller noen. Til possessive setninger regner vi (>) setningstypene (>) EIERSKAP og (>) EIERSKAPSENDRING. For eksempel: *Matila oon kallaa* ('Mats har fisk'); *Multa kuoli poika* ('Jeg mista en sønn'). Det fins også (>) treverdige possessive setninger, nemlig setningstypen TRANSITIV EIERSKAPSENDRING. For eksempel: *Mie vein kukat Mikole* ('Jeg tok blomstene med til Mikkel'); *Tomi anttaa Matile kallaa* ('Tomi gir fisk til Matti').

POSSESSIVSUFFIKS: (>) Suffiks som festes til et (>) setningsledd, og som knytter det til (>) subjektet, stundom også til (>) objektet, i (>) setninga. Possessivsuffiks legges etter de andre suffiksa i ordet, bortsett fra enklitika, som alltid kommer sist i ordet. Possessivsuffiks markerer (>) tall, (>) entall og (>) flertall, og tre (>) personer, (>) første, (>) andre og (>) tredje. Suffiksa har disse formene: *-(n)ni* (1. sg.), *-sti* (2. sg.), *-(m)mA* (1. pl.), *-ttA* (2. pl.) og fellesforma *-nsA* i tredje person entall og flertall. Possessivsuffiks brukes i (>) komitative kasusformer, i (>) refleksive pronomer, i (>) agentkonstruksjoner og stundom også i (>) adverb. For eksempel: *miehinensä* ('mannen sin/hans/hennes / mennene sine/hans/hennes'), *ittelesti* ('sjøl, 2. sg. allat.), *hänen pesemänsä paita* ('skjorta som han/hun har/hadde vaska'), *keskenämmä* ('oss imellom'). Ellers er ikke possessiv i vanlig bruk.

POSTMODIFIKATOR: (>) Modifikator som står til nomen, og som er plassert etter (>) kjernen. Det kan være et (>) substantiv i (>) lokalkasus, en (>) adposisjonsfrase, en (>) infinitivsfrase eller ei (>) leddsetning. For eksempel: substantiivi *paikkakaasuksesta* ('et substantiv i lokalkasus'); *vihainen Liisan pääle* ('sint på Lisa'); *nokko voimaa nostaat kiven* ('nok styrke til å løfte steinen / en stein'); *mies, joka tietää kaiken* ('mannen / en mann som veit alt').

POSTPOSISJON: (>) Adposisjon som står etter (>) utfyllinga si. For eksempel: *Talon takana oon tyhä mettää* ('Bak huset er det bare skog'). Jamfør (>) adposisjonsfrase og (>) preposisjon.

PREDIKASJONSSETNING: (>) Setning der vanligvis (>) subjektet, men også (>) objektet (i (>) setningstypen TRANSITIV ENDRING) eller (>) adverbialet (i setningstypen RESULTAT)) fungerer som korrelat til (>) predikativet, som spesifiserer hva slags egenskap(er) subjektet, objektet eller adverbialet har.

For eksempel: *Taivas oon sininen* ('Himmelen er blå'); *Anders oon Jaakkoloita* ('Anders er av Jakola-slekta'); *Pekasta tuli paakari* ('Peder blei baker'); *Liisa leikkas kynnet lyhykäiseksi* ('Lisa klipte neglene korte').

PREDIKATIV SANS: Setninger av (>) setningstypen PREDIKATIV SANS er (>) predikasjonssetninger som uttrykker et sanseintrykk, det vil si hvordan noe(n) lukter, smaker, høres, ser ut eller føles. (>) Verbalet i slike setninger består av (>) intransitive sanseverb som *haista* ('lukte'), *näyttää(t)* ('se ut'), *kuuluut ~ kuulua(t)* ('høres'), *maistuut ~ maistua(t)* ('smake'), *tuntuut ~ tuntua(t)* ('kjennes, føles'). (>) Predikativet står i (>) ablativ. For eksempel: *Paska haissee pahalta* ('Skit lukter vondt'); *Pirkon laulu kuuluu kamalalta* ('Pirkkos sang høres forferdelig ut'). Jamfør (>) SANSETILSTAND og (>) SANSEOBSERVASJON.

PREDIKATIV: (>) Utfylling i (>) predikasjonssetning som forteller noe om egenskapen(e) til (>) korrelatet.

PREDIKERENDE KASUS: Samlebetegnelse for (>) essiv og (>) translativ, som begge er vanlige kasus til (>) predikativet.

PREFIKS: (>) Morfem som festes foran i (>) rotmorfem eller (>) grunnord. Kvensk har bare ett prefiks, *epä-* ('u-'), som brukes til å lage ord som betyr det motsatte av grunnordet.

PREMODIFIKATOR: (>) Modifikator som står framfor (>) kjernen. For eksempel: *Matti oon kaunis kissa* ('Matti er en pen katt'); *Kissa näyttää oikhein kaunhiilta* ('Katten ser riktig pen ut').

PREPOSISJON: (>) Adposisjon som står foran (>) utfyllinga si. For eksempel: *Lato seissoo keskelä niittyy* ('Låven står midt i enga'). Jamfør (>) adposisjonsfrase og (>) postposisjon.

PRESENS PARTISIPP: (>) Partisippform av (>) verb som viser til samtid eller framtid. Presens partisipp har fullstendig (>) tall- og kasusbøying og har samme funksjon som (>) adjektiv i (>) setninga. For eksempel: (*tulla* 'komme':) *tul(le)eva* : *tultava*, (*maata* 'ligge':) *makkaava* : *maatava*, (*jakkaa(t)* 'dele':) *jak(ka)ava* : *ja(j)ettava*. Jamfør (>) perfektum partisipp og (>) agentpartisipp.

PRESENS PERFEKTUM: (>) S sammensatt verbform som forteller at noe har skjedd eller blitt gjort før utsagnsøyeblikket i nåtida, og at det som har skjedd, på en eller annen måte er relevant for den nåværende situasjonen. Handlinga eller hendelsen er altså sett fra utsagnsøyeblikkets perspektiv. For eksempel: (*tehdä ~ tehä* 'gjøre') *olen tehny* ('(jeg) har gjort'), *en ole tehny* ('(jeg) har ikke gjort'), *tet olisitta tehnheet* ('dere ville ha gjort'), *oon tehty* ('er gjort'), *olis tehty* ('ville være gjort'). Jamfør (>) preteritum perfektum.

PRESENS: (>) Tidsform som brukes i (>) finitt verbbygging når det er spørsmål om nåtid eller framtid. For eksempel: (*mennä* 'gå, dra:'): *menin* : *menisin*, (*jakkaa(t)* 'dele:'): *jakkaa* : *jakais* : *jakakhoon*, (*puhela* 'prate:'): *puhelhaan* : *puheltais*. Jamfør (>) preteritum.

PRETERITUM PERFEKTUM: (>) S sammensatt tidsform som refererer til noe andre har sagt eller skrevet, eller som forteller at noe hadde skjedd eller var blitt gjort før et utsagnsøyeblikk i fortida, og at det som hadde skjedd, på en eller annen måte var relevant for den daværende situasjonen. Handlinga eller hendelsen er altså sett fra utsagnsøyeblikkets perspektiv. Som (>) hjelpeverb bruker vi *olla* ('være') i preteritum. Med andre ord fins det ingen kondisjonalformer av preteritum perfektum. Eksempler: (*tehdä ~ tehä* 'gjøre:'): *olin tehny(t)* ('(jeg) hadde gjort'), *olitta tehnheet* ('(dere) hadde gjort'), *oli tehty* ('var gjort'), *ei ollu(t) tehty* ('var ikke gjort').

PRETERITUM: (>) Tidsform som brukes i (>) finitt verbbygging når det er spørsmål om fortid. For eksempel: (*mennä* 'gå, dra:'): *menin*, (*jakkaa(t)* 'dele:'): *jakoi*, (*puhela* 'prate:'): *puhelthiin*. Det fins inga (>) modusbøying i preteritum, det vil si at preteritumsformer alltid står i (>) indikativ.

PRETERITUMSSTAMME: Verbstamme som inneholder preteritumssuffikset (*s*)*i*. For eksempel ser vi av preteritumsforma *tuli/n* av (>) verbet *tulla* ('komme') at preteritumsstammen er *tuli*, og i preteritumsforma *makasin* av verbet *maata* ('ligge') er det *makasi* som er preteritumsstammen.

PRIVATIVT ADJEKTIV: (>) Adjektiv som forteller at noen eller noe mangler noe. De er avleid av (>) substantiv med (>) avleiingssuffikset *-tOn* : *-ttOmA*, og av verb med suffikset *-mAtOn* : *-mAttOmA*. For eksempel: (*onni* 'lykke' →)

onne/ton ('ulykkelig') : *onne/ttoma-*, (*jakkaat* 'dele' → *jaka/maton* ('udelelig') : *jaka/mattoma-*.

PROADJEKTIV: (>) Adjektiv som har som (>) grunnord et (>) demonstrativt pronomen eller et (>) spørrepronomen. Vanlige proadjektiv er for eksempel (*tämä* 'denne' → *tämmö(i)nen* ('slik (som denne / den her slags)'), (*tuo* 'den der' → *tuomo(i)nen* ('slik som den der / slik som den der slags'), (*se* 'den' → *semmo(i)nen* ('slik som den / slik som den slags'), (*mikä* 'hva, hvilken' → *minkälainen* ('hva/hvilken slags').

PROADVERB: (>) Adverb som har som (>) grunnord et (>) demonstrativt pronomen eller et (>) spørrepronomen. For eksempel: (*tämä* 'denne' → *täällä* ('her'), (*tuo* 'den der' → *tuola* ('der borte'), *tuoloin* ('da'), (*mikä* 'hva, hvilken' → *miksi* ('hvorfor').

PRONOMEN: (>) Nomen som brukes i stedet for et anna nomen og stundom også ei heil (>) setning eller (>) frase. Pronomen refererer til et anna ord eller enhet som er omtalt eller går fram et anna sted i konteksten. For eksempel: *Tuola tullee äiti. Se oon ollu pyydössä.* ('Der kommer mor. Hun har vært på fiske.'). *Lomassa istuu mies ja vaimoihminen. Molemat oon kainulaiset.* ('Det sitter en mann og ei kvinne på rommet. Begge er kvener.'). *Liisa tullee huomena kothiin. Se oon soma.* ('Lisa kommer heim i morgen. Det er trivelig.')

PRO-ORD: Samlebetegnelse for (>) pronomen, (>) proadjektiv og (>) proadverb.

PÅSTEDSKASUS: (>) Lokalkasus som uttrykker at noen eller noe befinner seg et sted, eller at noen har noe. Det er de to kasusene (>) inessiv og (>) adessiv.

RAMMEADVERBIAL: (>) Fritt adverbial som spesifiserer hvor, når eller på hvilken måte handlinga eller hendelsen som er uttrykt i (>) kjernesetninga, skjer. For eksempel: *Pekka lähtee Alattihoon huomena* ('Peder drar til Alta i morgen'); *Faari laittaa ruokkaa köökissä* ('Far lager mat på kjøkkenet'); *Lapsena mie olin oikhein siivo* ('Jeg var ordentlig snill som barn').

REFLEKSIVT PRONOMEN: (>) Pronomen som danner en (>) frase som har et (>) korrelat i samme (>) setning. Pronomenet og korrelatet viser begge til

samme (>) person. Kvensk har bare ett refleksivt pronomen, *itte* ('sjøl, seg sjøl'), som alltid har festa til seg et (>) possessivsuffiks. For eksempel i setninga *Kuningas rakasti tyhä itteänsä* ('Kongen elska bare seg sjøl') har det refleksive pronomenet *itteä* festa til seg possessivsuffikset *nsä*, som står i (>) tredje person, og det korrelerer med (>) subjektet *kuningas* ('konge').

RELATIVPRONOMEN: (>) Pronomen som innleier ei (>) relativsetning. Relativpronomena i kvensk er *joka*, *kuka* og *mikä*. Disse svarer oftest til *som* på norsk.

RELATIVSETNING: (>) Leddsetning som står som (>) postmodifikator til enten en (>) frase i (>) oversetninga eller til heile oversetninga. For eksempel i setninga *Tässä oon kirja, minkä sie halusit lainata* ('Her er boka som du ønska å låne') står leddsetninga *minkä sie halusit lainata* ('som du ønska å låne') som postmodifikator til substantivet *kirja* ('kirja'). Relativsetninger blir innleid av (>) relativpronomen, i eksemplet er det *mikä* ('som').

RESIPROKT PRONOMEN: (>) Pronomen som uttrykker et resiprokt eller gjensidig forhold mellom to eller flere enheter. Kvensk har to resiproke pronomen, flertallspronomenet *toiset* og parpronomenet *toinen toinen*, som begge svarer til *hverandre* på norsk. Korrelatet til disse pronomena i (>) setninga står i (>) flertall, og det har samme (>) person som pronomenet. Personen markeres med (>) possessivsuffiks som festes etter pronomenet. For eksempel: *Pekka ja Matti rakastaavat toinen toistansa* ('Peder og Mats elsker hverandre'); *Met vihhaama toissiima ~ toisiamma* ('Vi hater hverandre').

RESULTAT: Setninger av (>) setningstypen RESULTAT er (>) predikasjonssetninger som forteller hva det blir av (>) korrelatet til (>) predikativet. For eksempel: *Mikosta tuli varas* ('Det blei tjuv av Mikkel'); *Meistä tuli krannikset* ('Vi blei naboer'). Jamfør setningstypen (>) INTRANSITIV ENDRING.

ROTMORFEM: Den minste delen av et ord som har sjølstendig/leksikalsk betydning. I kvensk står rotmorfem alltid i ordbegynnelsen, og deretter følger (>) avleiingssuffiks og (>) bøyingssuffiks. (Et unntak er (>) adjektiv med (>) prefikset *epä-* ('u-'), for eksempel *epätavallinen* 'uvanlig'.) For eksempel i substantivet *ajatus* er rotmorfemet *aja-* ('kjøre'), og i verbet *paskanttaat* ('skite') er

rotmorfemet *paska* ('skit'). Rotmorfemet er ikke alltid synlig i si heilhet. For eksempel består verbet *ajela* ('kjøre, småkjøre') av rotmorfemet *aja*, (>) avleingsuffikset *-ele* og (>) 1. infinitivssuffikset *-(l)A*.

SAMMENSATT TIDSFORM: Tidsformene (>) presens perfektum og (>) preteritum perfektum, som er satt sammen av et (>) hjelpeverb og et (>) hovedverb. For eksempel: (pres. perf. : pret. perf.) (*mennä* 'gå:') *oon menny(t) : oli menny(t)*, (*hakata* 'hogge:') *olema hakanheet : olima hakanheet*.

SAMMENSATT VERBALFORM: (>) Verbal som består av et (>) hjelpeverb og/eller et (>) nektingsverb og (>) et hovedverb. For eksempel er alle (>) nektende verbformer og (>) sammensatte tidsformer sammensatte verbalformer. For eksempel: (*mennä* 'gå:') *olen menny(t)* ('jeg har gått') : *en ole menny(t)* ('jeg har ikke gått').

SAMMENSETNING: Ord som er satt sammen av to ord, og som skrives som enhet uten mellomrom. Eksempler på sammensetninger er *nukkumaloma* ('soverom'), *kesäfeeriä* ('sommerferie'), *suupuoli* ('munnvik'), *jalkaneuvo* ('fot-tøy'), *pihlajanmarja* ('rognebær'), *jo(v)ensuu* ('elveos, elvemunning'), *pikkukoulu* ('småskole'), *pikkupäissä* ('småfull').

SANSEOBSERVASJON: Setninger av (>) setningstypen SANSEOBSERVASJON er (>) indirekte setninger som uttrykker en sanseobservasjon. (>) Verbet kan være (>) transitivt eller (>) intransitivt. For eksempel: *Mie kuulin musikkii* ('Jeg hørte musikk'); *Mie kuulin, ette Matti tuli kotia* ('Jeg hørte at Mats kom heim'); *Tuntuu ette heti tullee kesä* ('Det kjennes at det snart blir sommer'). Jamfør (>) PREDIKATIV SANS og (>) SANSETILSTAND.

SANSETILSTAND: Setninger av (>) setningstypen SANSETILSTAND er (>) tilstandssetninger som forteller hvordan det lukter eller ser ut på et sted. I slike setninger bruker vi verba *haista* ('lukte') og *näyttää(t)* ('se ut'). For eksempel: *Ulkona haissee keväältä* ('Det lukter vår ute'). Jamfør (>) PREDIKATIV SANS og (>) SANSEOBSERVASJON.

SETNING: Språklig heilhet som inneholder ei (>) finitt verbform som fungerer som (>) verbal som eventuelt knytter til seg (>) utfyllinger, så som (>) subjekt,

(>) objekt, (>) adverbial eller (>) predikativ. Jamfør (>) frase og (>) setningsfragment.

SETNINGSFRAGMENT: Laust ord eller (>) frase som ikke hører til noen annen frase eller (>) setning, men som heller ikke utgjør noen setning sjøl. Det viktigste kjennetegnet ved setningsfragment er at de mangler (>) finitt verb. For eksempel: *Hei!* ('Hei!'); *Päivää!* ('God dag!'); *Voi perkelet!* ('For helvete!'); *Hah!* ('Ha!'); *Häh?*; ('Hæ?'). Det fins tre typer setningsfragment: (>) frie setningsfragment, (>) faste setningsfragment og (>) interjeksjoner.

SETNINGSLEDD: Ei (>) setning er satt sammen av ulike deler eller ledd, som hvert har sin (>) syntaktiske funksjon. Vi skiller mellom to typer setningsledd, (>) utfyllinger og (>) modifikatorer.

SETNINGSMODIFIKATOR: (>) Leddsetning som står som (>) modifikator til ei (>) oversetning eller en del av den. For eksempel: *Mies, jota mie rakastin, hylkäs minun* ('Mannen som jeg elska, vraka meg'); *Hän hylkäs minun, mitä mie hirmuisesti suren* ('Han vraka meg, hvilket gjorde meg veldig trist').

SETNINGSTYPE: (>) Setninger kan deles inn i ulike typer ut fra hva slags (>) verb som fungerer som (>) verbal, og hva slags (>) utfyllinger verbalet tar. Jamfør (>) direkte setninger, (>) indirekte setninger og (>) modifierende setninger.

SIDEORDNA SETNING: To eller flere delsetninger i ei (>) kompleks setning er sideordna dersom de er på samme nivå, det vil si at ingen av dem fungerer som (>) oversetning til den andre. Sideordning er mulig mellom (>) hovedsetninger og mellom (>) leddsetninger. For eksempel: *Matti lähti kothiin ja Pekka jäi pubhiin* ('Mats dro heim, og Peder blei igjen på puben'); *Pekka sanoi Matile, ette hän jääpi vielä pubhiin ja juopi pari öölii* ('Peder sa til Mats at han blei igjen på puben og drakk et par øl'). I det første eksemplet er det to sideordna hovedsetninger, mens det i det andre eksemplet er to sideordna leddsetninger, som begge har *Pekka sanoi Matile* ('Peder sa til Mats') som oversetning.

SIMPLEKSORD: Ord som ikke er satt sammen av andre ord, og som fungerer som enkeltord i (>) setninga. For eksempel *mutta* ('men'). Jamfør (>) enklitikon, (>) ordsamband og (>) parord.

S-KASUS: Alternativ betegnelse for (>) indre lokalkasus, det vil si (>) inessiv, (>) elativ og (>) illativ. (>) Kasussuffiksa i inessiv, elativ og til dels illativ inneholder (>) konsonanten *s*, derav navnet. Jamfør (>) l-kasus.

SPESIALSTADIEVEKSLING: En av de to typene (>) stadieveksling. Spesialstadieveksling omfatter alle (>) plosiver. Til forskjell fra den (>) generelle stadievekslinga kan her plosivene *k*, *t*, *p* og dessuten *s* veksle fra (>) I-stadiet til (>) II-stadiet, uavhengig av om den foregående stavelsen er (>) trykksterk eller (>) trykksvak, eller om den er (>) kort eller (>) lang. For eksempel: (sg. nom. : sg. part.) *maito* ('mjølk') : *maitto*, *pelko* ('frykt, redsel') : *pelkkoo*, (akt. ind. pres. 1. sg. : akt. ind. pres. 3. sg. av *aukaista* 'åpne') *aukaisen* : *aukaissee*.

SPØRREADJEKTIV: (>) Adjektiv som er (>) avleid at et (>) spørrepronomen, og som innleier ei (>) spørresetning. For eksempel: *kummo(i)nen* ('hva slags'), *minkälainen* ('hva slags').

SPØRREADVERB: (>) Adverb som er (>) avleid av et (>) spørrepronomen, og som innleier ei (>) spørresetning. For eksempel: *missä* ('hvor'), *miksi* ('hvorfor'), *minne* ('hvor hen').

SPØRREORD: Ord som innleier ei (>) spørresetning. Til spørreord regner vi (>) spørrepronomen og ord som er (>) avleid av dem, det vil si (>) spørreadverb og (>) spørreadjektiv. For eksempel: *mikä* ('hva; hvilken'), *missä* ('hvor'), *miksi* ('hvorfor'), *minkälainen* ('hva slags').

SPØRREPRONOMEN: (>) Pronomen som innleier ei (>) spørresetning. Kvensk har disse spørrepronomena: *kuka* ('hvem'), *mikä* ('hva; hvilken') og *kumpi* ('hvem/hvilken av to').

SPØRRESETNING (spørsmål): Spørresetninger brukes for å spørre (om) noe. Det fins to typer spørresetninger: De som begynner med et (>) spørreord, og de som dannes med hjelp av (>) enklitikonet *kO*. For eksempel: *Miksi sie söit koko kalan?* ('Hvorfor spiste du heile fisken?'); *Söitkö sie koko kalan?* ('Spiste du heile fisken?').

SPØRSMÅL (> spørresetning).

STADIEVEKSLING: I kvensk kan (>) konsonanter inne i et ord gjennomgå endringer når ordet bøyes. Vi kaller slike endringer for stadieveksling dersom vekslinga er basert på om det etter konsonanten følger en (>) kort eller (>) lang vokal eller vokalkombinasjon, og om (>) stavelsen etter den korte vokalen slutter på konsonant eller ikke. Alle konsonanter har (>) kvantitativ stadieveksling, som betyr at lengda på konsonanten inne i ordet veksler. For eksempel: (sg. nom. : sg. gen.) *kukka* ('blomst') : *kuka/n*, (sg. nom. : sg. part.) *sana* ('ord') : *sanna/a*. (>) Plosivene *k*, *t* og *p* kan også gjennomgå (>) kvalitativ stadieveksling, og da veksler konsonanten med en annen konsonant, eller den faller heilt bort. For eksempel: (1. inf. : ind. pres. 1. sg.) *maata* ('ligge') : *makkaan*, (sg. nom. : sg. gen.) *joki* ('elv') : *joven ~ joen*, (1. inf. : ind. pres. 1. sg.) *lähteet* ('dra') : *lähden ~ lähen*, (sg. nom. : sg. gen.) *tupa* ('hus; stue') : *tuvan*. Det fins også andre ordinterne konsonantvekslinger i kvensk. Jamfør (>) lengderegel for stemte konsonanter, (>) h-flytting og (>) vekslinga *tV* : *si*. Jamfør (>) o-stadium, (>) I-stadium og (>) II-stadium.

Stadium o (> o-stadium).

Stadium I (> I-stadium).

Stadium II (> II-stadium).

STAMME: Den delen av et (>) nomen eller et (>) verb som (>) bøyingsuffix festes til. Alle nomen og verb har (>) vokalstamme, men bare en del av dem har i tillegg også (>) konsonantstamme. Jamfør (>) flertallsstamme, (>) preteritumsstamme og (>) passivstamme.

STAMMEKONSONANT: (>) Konsonant eller (>) konsonantkombinasjon som står sist i (>) stammen, og som kan gjennomgå (>) morfonologisk veksling. For eksempel i verbet (1. inf. : akt. ind. pres. 3. sg.) *maata* ('ligge') : *makkaa* finner vi stammekonsonanten i forma *makkaa*; det er *kk* (som veksler med (>) bortfall). I nomenet (sg. nom. : sg. gen. : sg. part. : pl. iness.) *viisi* ('fem') : *vii(đ) en* : *viittä* : *viisissä* ser vi at stammekonsonanten veksler mellom *s*, *đ* ~ Ø og *t*.

STAMMEVEKSLING: Kvalitativ veksling som ikke er (>) stadieveksling men veksling mellom sluttkonsonanten i (>) konsonantstammen og konsonantismen i (>)

vokalstammen. For eksempel: (sg. nom. : sg. gen.) *vares* ('kråke') : *varekse/n, rakas* ('kjær') : *rakkhaa/n*.

STATUS: Setninger av (>) setningstypen STATUS er (>) toverdige (>) tilstandssetninger der (>) subjektet fungerer som (>) korrelat til et (>) tilstandsadverb. Verbet i slike setninger er *olla* ('være') eller *mennä* ('dra, gå'), til dels også *tulla* ('komme'). For eksempel: *Ilmapallo meni rikki* ('Luftballongen gikk sund'); *Mie olin tyrmässä* ('Jeg var bevisstløs').

STAVELSE: Rytmask enhet i ord. Kjernen i en stavelse består av en (>) kort vokal eller en (>) lang vokal eller en (>) diftong. Foran og etter stavelseskjernen kan det stå en eller flere (>) konsonanter, men en kort vokal kan også danne en stavelse aleine. Stavelsesgrensa går foran hver konsonant-vokal-kombinasjon, men også mellom vokaler som ikke danner diftong. For eksempel: *a-ja-tel-la* ('tenke'), *stor-mi* ('storm'), *kant-ti* ('kant'), *pirs-kot-taat* ('skvette, sprute'), *vas-ta-us* ('svar'), *au-et-hiin* (*aueta* 'åpne seg').

STAVELSESTRYKK: Med stavelsestrykk meiner vi hvor mye trykk de ulike (>) stavelsene i et ord har i tale, eller hvor mye styrke som brukes når stavelser uttales. Vi skiller mellom typer stavelsestrykk: (>) hovedtrykk (eller størst trykk), (>) bitrykk (litt mindre trykk) og (>) trykksvak stavelse (enda mindre trykk eller nesten ikke trykk). Det er ikke stavelsslengde som bestemmer trykket, men stavelsesposisjon: Hovedtrykk ligger på den første stavelsen i ordet, og etter det har annenhver stavelse (det vil si alle oddetallsstavelser) bitrykk. Den siste stavelsen i ordet er likevel alltid trykksvak. For eksempel i *a-se-nol-la* ('overnattingssted') ligger hovedtrykket på den første stavelsen, *a*, mens den tredje stavelsen, *nol*, har bitrykk og stavelsene *se* og *la* er trykksvake. Det er likevel slik at når den tredje (eller femte) stavelsen er (>) kort, så blir det lett til at den uttales som trykksvak, og trykket flyttes i stedet til neste stavelse. For eksempel uttales ordforma *pai-not-to-mal-la* (av *painoton* 'trykksvak') uten trykk på stavelsene *not* og *to*, mens stavelsen *mal* har bitrykk.

STED: Setninger av (>) setningstypen STED er (>) lokative (>) setninger som forteller at noen eller noe er på et sted. Som (>) verbal i slike setninger brukes verb som *olla* ('være'), *seisoot* ~ *seisoa(t)* ('stå'), *istuu* ~ *istua(t)* ('sitte'), *maata* ('ligge'), *assuut* ~ *asua(t)* ('bo') og *ellää(t)* ('leve'). For eksempel: *Knuutti asui*

Alattiossa ('Knut bodde i Alta'); *Kissa makkaa penkilä* ('Katten ligger på benken'); *Mie olen kotona* ('Jeg er heime').

STEDSADPOSIJON: (>) Adposisjon som danner en (>) adposisjonsfrase, og som forteller hvor (>) korrelatet til frasen befinner seg i forhold til (>) utfyllinga i frasen. Eksempler på stedsadposisjonsfraser er: *kiven alla* ('under steinen'), *Matin tykö(t)* ('hos Mats'), *ympäri(t) maailmaa* ('verden rundt'), *poikki(t) jo(v)en* ('tvers over elva').

STEDSADVERB: (>) Adverb som spesifiserer hvor noen eller noe er eller skjer, hvorfra noe(n) kommer, eller hvor noe(n) beveger seg til. For eksempel: *ulkona* ('ute'), *kau(k)aa* ('langt borte(fra)'), *kotona* ('heime'), *alas* ('ned'), *ylös* ('opp'), *kothiin ~ kotia* ('heim'), *ul(v)os* ('ut'), *kau(v)as* ('lang bort').

STEDSPROADVERB: (>) Proadverb som har et (>) demonstrativt pronomen som (>) grunnord. For eksempel: *tuola* ('der borte'), *tässä* ('her'), *täällä* ('her'), *siinä* ('der'). En del av proadverba er identiske med (>) lokalkasusformer av demonstrative pronomen.

STEMT: En stemt lyd oppstår når lufta slipper gjennom strupen og stemmebanda vibrerer. Stemte lyder er alle (>) vokaler og (>) konsonantene /d j l m n ŋ r v/. I lånord finner vi i tillegg de stemte (>) plosivene /b d g/.

STOFFORD: Substantiv som refererer til et stoff, og som ikke kan telles, bare måles. For eksempel: *puuro* ('graut'), *vesi* ('vatn'), *kaffi* ('kaffe'), *lumi* ('snø'), *velli* ('suppe'), *veri* ('blod'), *ilma* ('luft').

STYRING: Setninger av (>) setningstypen STYRING er (>) indirekte setninger der noen befaler, tillater eller forbyr noen å gjøre noe. Som verb bruker vi for eksempel *käsket ~ käskeä(t) ~ käskiä* ('be; befale'), *ant(t)aa(t)* ('tillate, gi lov'), *kielt(t)ää(t)* ('forby, nekte'). For eksempel: *Muori kielsi faarin tulemasta kotia ja käski sen pysyä Amerikassa* ('Mor nekta far å komme heim og ba han om å bli værende i Amerika').

SUBJEKT: (>) Utfylling – vanligvis (>) hovedutfylling – til (>) verbalet eller verbfrasen i (>) setninga. I (>) finitte setninger står subjektet vanligvis i (>)

nominativ eller (>) partitiv, i (>) verbfraser oftest i (>) genitiv. Nominativssubjekt kongruerer i (>) tall og (>) person med (>) verbalet.

SUBJUNKSJON: (>) Junksjon som forbinder (>) leddsetninga med (>) oversetninga. Eksempler på subjunksjoner er *ette* ('at'), *ko* ('da; når; enn; som'), *jos* ('dersom, viss'), *vaikka* ('sjøl om'), *niin ko* ('som'), *sillä ko* ('ettersom'), *jälkhiin ko* ('etter').

SUBSTANTIV: (>) Nomen som betegner en konkret eller abstrakt enhet. Også navn regnes som substantiv. For eksempel: *poika* ('gutt'), *tuoli* ('stol'), *piili* ('bil'), *desemperikuu* ('desember'), *päivä* ('dag'), *ilma* ('luft; vær'), *kaffi* ('kaffe'), *rakkhaus* ('kjærlighet'), *Matti* ('Mats'), *Alattio* ('Alta'). Substantiv kan få både (>) premodifikator og (>) postmodifikator.

SUBSTANTIVFRASE (= NP; jf. engelsk *Noun Phrase*): (>) Frase som har et (>) substantiv (eller et (>) pronomeren som står i stedet for et substantiv) som kjerne. For eksempel: *Meän Matti studeeraa Tromssan universiteetissa. Sillä oon nyt uusi nimi. Se oon Norjan arktinen universiteetti.* ('Vår Mats studerer på Universitetet i Tromsø. Det har nå et nytt navn. Det er Norges arktiske universitet.').

SUBSTANTIVMODIFIKATOR: (>) Modifikator som hører til ordklassen substantiv. For eksempel: *Matka laivala Pispärkkhiin oli fiini* ('Reisa med båten til Spitsbergen var fin').

SUFFIKS: (>) Morfem som festes til slutten av (>) rotmorfem eller (>) stamme. Det kan komme flere suffiks etter hverandre. Jamfør (>) prefiks.

SUPERJUNKSJON: (>) Junksjon som forbinder (>) oversetninga som står etter leddsetninga, med denne leddsetninga. De to superjunksjonene i kvensk er *niin* og *se*, og de brukes synonymt ('så, da'). for eksempel: *Sillä ko mie olin pikkuisen sairas yhtenä iltana, niin/se mie panin varhain maata* ('Ettersom jeg var litt sjuk en kveld, så la jeg meg tidlig').

SUPERLATIV: (>) Avleid form som (>) adjektiv – og stundom også (>) substantiv – har i (>) gradbøying, og som forteller at noen eller noe har mest av

en egenskap jamført med andre enheter i samme jamføringsgruppe. For eksempel: (positiv *siivo* 'snill' →) *siivoin* ('snillest'), (positiv *viisas* 'klok' →) *viis-hain* ('klokest'), (positiv *ranta* 'strand' →) *rannin* ('nærmest stranda'). Jamfør (>) positiv og (>) komparativ.

SYNTAKTISK FUNKSJON: De ulike (>) setningsledda har ulike oppgaver eller funksjoner i (>) setninga, for eksempel (>) subjekt, (>) objekt, (>) predikativ og (>) modifikator.

TALL (numerus): (>) Nomen og (>) verb har former i (>) entall og (>) flertall. For eksempel: (entall) *mies* ('mann') : (flertall) *miehet*, (*laulaa(t)* 'syng' :) (entall) *laulan* : (flertall) *laulama*.

TALL- OG KASUSBØYING: Et (>) nomen har fullstendig tall- og kasusbøyning når det bøyes i alle (>) kasus og i begge (>) tall, det vil si både i (>) entall og (>) flertall.

TALL- OG PERSONKONGRUENS: (>) Subjektet og (>) verbalet kongruerer (> kongruens) som regel i (>) tall og (>) person. Det betyr at subjektet og verbalet i (>) setninga må stå i samme tall, dvs. (>) entall eller (>) flertall, og i samme person, det vil si i (>) første, (>) andre eller (>) tredje person. For eksempel: *Mie kävelen oudassa* ('Jeg går en tur i skogen'), men *Tet kävelettä oudassa* ('Dere går en tur i skogen'), hvor subjektet og verbalet i den første setninga står i første person entall, mens de i den andre setninga står i andre person flertall. Et unntak er (>) setningstypene (>) EKSISTENS, (>) EKSISTENSENDRING, (>) EIERSKAP, (>) EIERSKAPSENDRING, (>) ANTALL og (>) EKSISTENSPREDIKASJON, som alle mangler kongruens ettersom subjektet her står i (>) partitiv.

TALLBØYING: Egenskap ved (>) nomen som går ut på at de har både (>) entalls- og (>) flertallsformer. For eksempel: (sg. nom.) *mies* ('mann') : (pl. nom.) *miehet*, (sg. ess.) *miehenä* : (pl. ess.) *miehinä*.

TALLKONGRUENS: Regel som sier at to (>) setningsledd må stå i samme (>) tall, det vil si begge enten i (>) entall eller (>) flertall. Tallkongruens forekommer mellom (>) subjekt og (>) verbal (> tall- og personkongruens), mellom (>)

adjektivmodifikator og (>) kjerne i (>) substantivfraser, og også mellom (>) predikativ og (>) korrelat i (>) setningstypene (>) EGENSKAP, (>) EKISTENSPREDIKASJON og (>) RESULTAT.

TALLORD: Det er to typer tallord, (>) grunntall og (>) ordenstall. For eksempel: *yksi* ('en'), *viisi* ('fem'), *sa(đ)as* ('hundrede'), *sa(đ)as vii(đ)eskymmenes* ('hundreogfemtende'). Det er bare grunntall som er egentlige tallord; ordenstall brukes som (>) adjektiv.

TID (tempus): Bøyingskategori som uttrykker om handlinga eller hendelsen som er uttrykt i (>) verbalet, er samtidig med utsagnsøyeblikket, eller om det er noe som har skjedd eller har begynt før. Det fins to tidsformer i kvensk: (>) presens og (>) preteritum, og i tillegg har vi de to (>) sammensatte tidsformene (>) presens perfektum og (>) preteritum perfektum. Eksempler på tidsformer: (*tehđä* ~ *tehhä* 'gjøre') (pres. 3. sg.) *tekkee* : (pret. 3. sg.) *teki* : (pres. perf. 3. sg.) *oon tehny(t)* : (pret. perf. 3. sg.) *oli tehny*.

TIDSADPOSIJON: (>) Adposisjon som brukes i (>) adposisjonsfraser som uttrykker tid. For eksempel: *Sođan alussa* met *asuima vielä kotona* ('I begynnelsen av krigen bodde vi fortsatt heime'); *Sääsket ei vielä kiussaa ennen heinää* ('Myggene er ikke plagsomme enda før høyonna').

TIDSADVERB: (>) Adverb som uttrykker tidspunktet noe skjer på. For eksempel: *Muutamisti* mie olen surulinen ('Noen ganger er jeg trist'); *Pekka tullee kothiin huomena* ('Peder kommer heim i morgen').

TIDSFORM: (>) Finitt verbform som uttrykker (>) tid. Det fins fire tidsformer i kvensk: (>) presens, (>) preteritum, (>) presens perfektum og (>) preteritum perfektum.

TILHØRIGHET: Setninger av (>) setningstypen TILHØRIGHET er (>) predikasjonssetninger som forteller hvilken gruppe eller hvilket område noen eller noe hører til eller er en del av. (>) Verbalet i setninger av setningstypen TILHØRIGHET er alltid *olla* ('være'), og (>) predikativet står i (>) partitiv. For eksempel: *Ryssänmaa oon Eurooppaa* ('Russland er en del av Europa'); *Anders oli Jaakkoloita* ('Anders var en av Jakola-slekta').

TILSTANDSADVERB: (>) Adverb som beskriver hvilken posisjon noen eller noe er i, hvilken fysisk eller psykisk tilstand noen eller noe er i, hvor noen eller noe befinner seg i forhold til noe anna, og også i hvor stor gruppe noe eller noen opptrer i. For eksempel: *kumossa* ('opp ned, om kull'), *kumhoon*, *nurin* ('på vranga'), *alaspäin* ('nedover'), *seka(i)sin* ('om hverandre, hulter til bulter'), *täynä* ('fullt'), *karussa* ('på rømmen'), *karkhuun*, *yksin* ('aleine'), *kah(d)en* ('på tomannshand, toene'), *kaikin* ('alle sammen').

TILSTANDSSETNING: (>) Direkte setning som forteller noe om en ytre eller indre tilstand eller ei tilstandsending. For eksempel: *Aurinko paistaa* ('Sola skinner'); *Oli kova sää* ('Det var dårlig vær'); *Mettässä haissee kevväiltä* ('Det lukter vår i skogen'); *Dagnylä oli kylmä* ('Dagny fryser').

TILSTEDSKASUS: (>) Lokalkasus som uttrykker bevegelse til eller mot et sted. Denne gruppa består av de to kasusene (>) illativ og (>) allativ.

TOMT SUBJEKT (formelt subjekt): (>) Subjekt som ikke har noen eigen semantisk funksjon i (>) setninga. Det kan typisk også utelates. Det er alltid ordet *se* som fungerer som tomt subjekt i kvensk, og det svarer som regel til det formelle subjektet *det* i norsk. For eksempel: *Se tuulee* ('Det blåser'); *Se oli soma kohdata sinun* ('Det var hyggelig å treffe deg').

TOSTAMMA VERB: Et (>) verb er tostamma dersom det har to ulike (>) stammer som (>) bøyingsuffiks festes til. Disse to stammene kan være en (>) vokalstamme og en (>) konsonantstamme, eller to ulike vokalstammer der den ene er kort og den andre er lang. For eksempel: *juos-* : *juokse-* : *juokse/n* (av *juos/ta* 'springe'), *havai-* : *havaitte-* : *havaitte/n* (av *havai/ta* ('merke')).

TOSTAVA: Et (>) nomen eller et (>) verb kalles for tostava dersom det har en (>) vokalstamme som består av to stavelser, og den siste stavelsen slutter på (>) kort vokal. Hos nomen går det også fram av nominativsforma i (>) entall om ordet er tostava. For eksempel: (sg. nom. : sg. ess.) *poika* ('gutt') : *poika/na*, *lapsi* ('barn') : *lapse/na*. Tostava verb er slike som i (>) aktive (>) personformer bruker en tostava stamme på (>) kort vokal. For eksempel: (1. inf. : akt. ind. 1. sg.) *juos/ta* ('springe') : *juokse/n*, *päättä/ät* ('bestemme') : *päättä/n*.

TOTALOBJEKT: (>) Objekt som i (>) entall står i (>) genitiv, og i flertall i (>) nominativ. (>) Personlige pronomen som fungerer som totalobjekt, har egne kasusformer, som vi kaller for (>) akkusativ.

TOVERDIG HANDLING: (>) Setninger av (>) setningstypen TOVERDIG HANDLING er (>) handlingssetninger der det (>) transitive verbet har to (>) utfyllinger: et (>) subjekt og et (>) objekt i form av en (>) substantivfrase. For eksempel: *Faari laitto ruokkaa* ('Far laga mat'); *Maija pyytää kallaa* ('Maja fanger fisk'). Stundom er handlingsresultatet på en måte innbakt i sjølve verbet, og da kan objektet mangle i setninga. For eksempel: *Terje laulaa* ('Terje synger'). I slike tilfeller er det likevel mulig å tenke seg et objekt. For eksempel: *Pappi lauloi virren* ('Presten sang en salme').

TOVERDIG: Et (>) verb er toverdig dersom det krever to (>) utfyllinger for at (>) setninga skal være fullstendig. Vi sier også at ei setning er toverdig når (>) hoved verbet i setninga er toverdig. Jamfør (>) nullverdig, (>) enverdig og (>) treverdig.

TRANSITIV EIERSKAPSENDRING: Setninger av (>) setningstypen TRANSITIV EIERSKAPSENDRING er (>) treverdige (>) handlingssetninger som forteller at noen får eller tar noe fra noen, eller gir, selger eller på annen måte avstår noe til noen. Som (>) verbal i slike setninger bruker vi verb som *ant(t)aa(t)* ('gi'), *myy(ä)ä* ('selge'), *ottaa(t)* ('ta'), *varastaa(t)* ('stjele'), *ostaa(t)* ('kjøpe'). For eksempel: *Liisa antoi Pekale piilin* ('Lisa ga Peder en bil'); *Liisa osti Matilta piilin* ('Lisa kjøpte en bil fra Mats').

TRANSITIV ENDRING: Setninger av (>) setningstypen TRANSITIV ENDRING er (>) treverdige (>) handlingssetninger som forteller at noe blir endra på et eller annen vis. Som verbal i slike setninger fungerer verb som *maalata* ('male'), *färljätä* ('farge') og *muuttaa(t)* ('endre'). I tillegg til (>) subjekt tar slike setninger et (>) predikativ som utfylling. Korrelatet til predikativet er (>) objektet i setninga. For eksempel: *Skrivari muutti Antin nimen ruijalaiseksi* ('Skriveren endra navnet til Antti til norsk').

TRANSITIVT VERB: (>) Verb som kan ta et (>) objekt som (>) utfylling. Transitive verb fungerer som (>) verbal i nesten alle (>) indirekte setninger,

og av (>) direkte setninger i alle (>) handlingssetninger. Jamfør (>) intransitivt verb.

TRANSLATIV: (>) Predikerende kasus som i sin vanligste funksjon er brukt for å markere tilstandsending. Brukes for eksempel i (>) setningstypene (>) ENDRING, (>) MEINING, (>) NAVNGIVING og i den aspektuelle *tulla tehtyksi*-konstruksjonen. Translativ er også vanlig i (>) frie adverbial som uttrykker tidspunkt og tidslengde. Eksempelsetninger der (>) predikativet eller det frie adverbialet står i translativ: Aaki kasui *isoksi* ('Aaki vokste seg stor'); Maalari maalas seinät *vihriseksi* ('Maleren malte veggene grønne'); Met tulema kothiin *jouluiksi* ('Vi kommer heim til jul'); Agnes tullee meile *viikoksi* ('Agnes kommer til oss for ei uke').

TREDJE INFINITIV (3. infinitiv): (>) Infinitivsform som dannes med (>) suffikset *-mA*. Tredje infinitiv har fem (>) kasus: (>) inessiv, (>) elativ, (>) illativ, (>) adessiv og (>) abessiv. Inessiv-, elativ- og illativformer brukes særlig i infinitivsfraser i (>) aspektsetninger. Eksempler på tredje infinitivsformer: (*maa/ta* 'ligge'): *makkaa/massa*, *makkaa/masta*, *makkaa/mhaan*, *makkaa/malla*, *makkaa/matta*. Jamfør (>) første infinitiv og (>) andre infinitiv.

TREDJE PERSON: Brukes når man refererer til noen eller noe som ikke er direkte involvert i kommunikasjonskonteksten. Tredje person finner vi i den (>) aktive (>) personbøyinga av (>) verb, i (>) possessivsuffiks og i (>) personlige pronomen. For eksempel inneholder (>) setninga *Het löydethiin ittensä kirjat* ('De fant bøkene sine') tredjepersons flertallspronomenet *het*, verbforma *löydethiin*, som er tredje person flertall av verbet *löytyyt* ('finnes') og tredjepersons possessivsuffikset *-nsa*. Jamfør (>) første person og (>) andre person.

TREVERDIG: Et (>) verb er treverdig dersom det krever tre (>) utfyllinger, som vanligvis er (>) subjekt, (>) objekt og (>) adverbial. Vi sier også at ei (>) setning er treverdig når (>) hoved verbet i setninga er treverdig. Jamfør (>) nullverdig, (>) enverdig og (>) treverdig.

TRIFTONG: Rekke på tre (>) vokaler som sammen danner kjernen i en (>) stavelse og dermed hører til samme stavelse. I skriftspråket forekommer diftong bare i (>) adverbet *nuoin* ('sånn der, cirka') og i bøyingsformer av pronomenet

nuot ('de der'), men i talemålet, og da spesielt i Porsanger-varieteteten, finner vi triftonger også i andre ordformer, for eksempel i (>) preteritum av (>) enstava (>) verb; for eksempel *viedä* ('bringe, ta med') : *viei* og *tuoda* ('bringe, komme med') : *tuoi*.

TRYKKSTERK STAVELSE: Trykket i ord skifter fra (>) stavelse til stavelse. Vi kaller en stavelse for trykksterk når den uttales med relativt mer styrke enn en (>) trykksvak stavelse. Trykkfordelinga i kvensk er ganske regelmessig: Den første stavelsen er alltid trykksterk, og i ord med fire eller flere stavelser har annenhver stavelse trykk, det vil si alle oddetallsstavelser. Siste stavelse er alltid trykklett. For eksempel i ordet *e-si-mer-kik-si* ('for eksempel') er stavelsene *e* og *mer* trykksterke, mens i ordet *sa-nas-sa* ('i ordet') er det bare den første stavelsen som har trykk. Jamfør (>) stavelsestrykk.

TRYKKSTERK VOKAL: (>) Vokal i (>) trykksterk stavelse. Jamfør (>) stavelsestrykk.

TRYKKSVAK STAVELSE: (>) Stavelse som uttales med relativt mindre styrke enn (>) trykksterk stavelse.

TRYKKSVAK VOKAL: (>) Vokal i (>) trykksvak stavelse. Jamfør (>) stavelsestrykk.

UAVGRENSA HANDLING: Handling uten klart markert begynnelse og/eller slutt. Det er vanlig å uttrykke slike handlinger i (>) transitive setninger med (>) objekt i (>) partitiv. For eksempel går det ikke fram av (>) setninga *Mie söin puteettii* ('Jeg spiste potet') hvor mye potet som blei spist, og om jeg avslutta spisinga eller ikke. En annen måte å uttrykke uavgrensa handling på er å bruke (>) aspektsetninger med verbet *olla* ('være') som verbal og der 3. infinitivsfrasen står i (>) inessiv. For eksempel: *Mie olin syömässä* ('Jeg holdt på å spise'). Jamfør (>) aspekt og (>) avgrensa handling.

UBØYELIG: Som ikke bøyes i (>) kasus. Fullstendig ubøyelige er for eksempel (>) adjektivet *pikku* ('liten'), (>) de universelle pronomena *koko* ('hel') og *joka* ('hver') og flere adverb, så som *rikki(t)* ('sund, i stykker'), *poikki(t)* ('i to'), *eilen* ('i går'), *vaiti* ('taus, stille'), *vasiten* ('nøyaktig; uttrykkelig'), *mielelä* ('gjerné'),

og mange adposisjoner, så som *sivvu* ('forbi'), *kautta* ('gjennom, om, via'), *kans(a)* ('med'), *läpitte* ('gjennom'). Jamfør (>) mangelfull bøyning.

UDELELIG: Et (>) substantiv eller det det står for, er udelelig dersom det kan telles, det vil si at vi kan spørre hvor mange det fins av enheten. Brorparten av substantiva er udelelige i (>) entall. For eksempel: *Pöyðälä oon viisi kirjaa/äpylii/kuppui/fattii/kläppii* ('Det er fem bøker/epler/kopper/fat/unger på bordet'). Jamfør (>) delelig.

UGJENNOMSIKTIG: Når betydninga til et ord eller en kombinasjon av ord ikke går fram av summen av betydninga til de enkelte delene, så sier vi at ordet er ugjennomsiktig. For eksempel er det tydelig at (>) verbet *o(đ)ottaa(t)* ('vente') er (>) avleid med (>) avleiingssuffikset *-ttA*, men det er uklart hva (>) rotmorfemet **o(đ)o* betyr. Vi kaller derfor avleiinga for ugjennomsiktig. Som ugjennomsiktig regner vi også (>) adposisjoner når betydninga ikke direkte går fram av (>) frasen som de danner sammen med (>) utfyllinga. For eksempel i (>) setninga *Mie en ymmära sen puhheen pääle* ('Jeg forstår meg ikke på denne talen') er adposisjonen *pääle* ('på') i frasen *sen puhheen pääle* ugjennomsiktig.

UMARKERT FORM: Medlem av bøyingskategori som er uttrykt uten eige (>) suffiks. Eksempler på umarkerte former er (>) entall i nomenbøyninga, og (>) presens og (>) indikativ i verbbøyninga.

USTEMT: Vi kaller en (>) konsonant for ustemt når den uttales uten at stemmebanda vibrerer. Kvensk har følgende ustemte konsonanter: /f h k p s t/. I lånnord finner vi også den ustemte konsonanten /š/. Jamfør (>) stemt.

UTFYLLING: Obligatorisk setningsledd som er styrt av (>) verbalet i (>) setninga, og som må være til stede for at setninga skal være fullstendig. For eksempel i setninga *Liisa lähtee huomena mielelä Tromsshaan* ('Lisa drar gjerne til Tromsø i morgen') er (>) subjektet *Liisa* og (>) adverbialet *Tromsshaan* ('til Tromsø') utfyllinger til (>) verbet *lähtee* ~ *lähteä(t)* ~ *lähtiä*. Derimot kan vi utelate (>) adverba *huomena* ('i morgen') og *mielelä* ('gjerne'), og setninga *Liisa lähtee Tromsshaan* ('Lisa drar til Tromsø') er fortsatt ei fullstendig setning. Disse to ledda er altså ikke utfyllinger, men (>) frie adverbial.

UTSAGN (> fortellende setning).

VALENS: Egenskap ved (>) verb som går ut på at det knytter til seg andre (>) setningsledd i form av (>) utfyllinger. Også (>) adposisjoner har valens i og med at de bestemmer hva slags (>) kasus (>) og posisjon utfyllinga har.

VARIETET: Språk eller dialekt som brukes i et visst område og/eller av ei viss gruppe av språkbrukere. I denne grammatikken bruker vi varietet om de ulike kvenske skriftspråkalternativa som hver og en kan velge blant med utgangspunkt i sitt eige språk eller sin egen dialekt som vedkommende ønsker å identifisere seg med.

VEKSLINGA *tV* : *si*: (>) Morfofonologisk veksling der (>) stammekonsonananten *t* blir til *s* når stammevokalen *e* eller *A* faller bort foran (>) suffikset *-i* i flertall eller preteritum. I nomen med *e*-stamme finner vi *si* også i (>) entall (>) nominativ. For eksempel: *hirsi* ('tømmer') : *hirte/nä* : *hirs/i/ssä*, (*huut(t)aa(t)* 'skrike, rope') : *huuta/nu* : *huus/i*, (*ymmärt(t)ää(t)* 'forstå') : *ymmärtä/nnny* : *ymmärs/i*.

VERB MED TO VOKALSTAMMER: (>) Verb som har to ulike (>) vokalstammer, en kort og en lang. Eksempler: *vali/ta* ('velge') : *valitte/n*, *piikaroi/ta* ('spikre') : *piikaroitte/n*, *vanhe/ta* ('bli eldre') : *vanhene/n*, *maa/ta* ('ligge') : *makkaa/n*.

VERB: Ord av (>) ordklassen verb bøyes i (>) person, (>) tid og (>) modus. Verb har (>) finitte og (>) infinitt former. Det er (>) første infinitiv som brukes som (>) oppslagsform for verb, for eksempel *puhhuut* ~ *puhua(t)* ('snakke'), *mennä* ('gå, dra'), *havaita* ('merke'), *piikaroita* ('spikre'). Men vær oppmerksom på at første infinitiv bare er ei av mange verbale bøyingsformer. Det er (>) stammen som tjener som grunnform i verbbøyinga, og ett og samme verb kan ha flere ulike stammer.

VERBAL: Obligatorisk (>) setningsledd i enhver fullstendig (>) setning. Består av ei (>) finitt verbform. Verbalet bestemmer hvilke (>) utfyllinger setninga har.

VERBFRASE: (>) Frase som har ei (>) infinitt verbform som (>) kjerne. For eksempel: *Mie haluan lähtii huomena kothiin* ('Jeg ønsker å dra heim

i morgen'); Pekka muisti *lukia preivin* ('Peder huska å lese brevet'); Iisko lupas *antaa mulle rahhaa* ('Iisko lovte å gi meg penger'); *Minun keittämä puuro* oli hyvä ('Grauten som jeg hadde laga, var god').

VERBSAMBAND: Konstruksjon som består av (>) verbet *olla* ('være') og et (>) substantiv, et (>) adjektiv eller en (>) infinitiv, og som danner en semantisk enhet. Eksempler på verbsamband er modifierende *olla olemassa-*konstruksjoner ('holder på å') og *oon pakko/lupa/hyvä/paha/soma-*konstruksjoner ('er nødt/lov/bra/ille/hyggeilig'). Jamfør (>) sammensatt verbalform.

VERBTYPE: (>) Verb deles inn i ulike verbtyper basert på hva slags (>) stamme de har, og hvordan de ulike (>) bøyingssuffiksa festes til disse stammene.

VOKAL: (>) Lyd som uttales ved at luftstrømmen slippes uhindra fra lungene og ut gjennom munnen. Ved å runde leppene, variere munnåpninga og flytte tunga i munnhula lager vi ulike vokaler. Kvensk har disse vokalene: /a e i o u y ä ö/. Jamfør (>) konsonant.

VOKALHARMONI: Fenomen som går ut på at vokalkvaliteten i (>) rotmorfemet i et ord, det vil si om vokalen(e) er (>) bakre eller (>) fremre, avgjør vokalkvaliteten i (>) suffiksa. Inneholder rotmorfemet bare bakre vokal(er), bruker vi suffiksvarianter med bakre vokal(er). Men dersom rotmorfemet inneholder bare fremre vokal(er), så brukes suffiksvarianter med fremre vokal(er). Suffiks som inneholder de fremre vokalene /i/ eller /e/, kan festes til både rotmorfem med bakre vokal(er) og slike med fremre vokal(er). Legg merke til at det av (>) prefikset *epä-* ('u-') bare fins én variant med fremre vokaler.

VOKALSTAMME: (>) Stamme som brukes i (>) nomen og (>) verb, og som slutter på vokal. For eksempel: (*talo* 'hus:'): *talo/n*, (*lapsi* 'barn:'): *lapse/n*, (*sininen* 'blå:'): *sinise/n*, (*saapas* 'støvel:'): *saapphaa/n*, (*juosta* 'springe:'): *juokse/n*, *maa/ta* 'ligge': *makkaa/n*, *havai/ta* 'merke': *havaitte/n*. Jamfør (>) konsonantstamme.

YTRE LOKALKASUS: (I-kasus): Samlebetegnelse for (>) lokalkasusene (>) adessiv, (>) ablativ og (>) allativ. Når de brukes som (>) adverbial i (>) setningstypene (>) STED, (>) EKSISTENS og (>) BEVEGELSE, så markerer de typisk nomenformer som uttrykker utsida heller enn innsida på noe. Den andre

typiske funksjonen til ytre lokalkasus er at de markerer eierleddet i (>) possessive setninger. Derav også den alternative betegnelsen (>) eierskapskasus. Etter forma kalles ytre lokalkasus også for (>) 1-kasus. Jamfør (>) indre lokalkasus.

YTRE TILSTAND: Setninger av (>) setningstypen YTRE TILSTAND er (>) tilstandssetninger som forteller om en ytre tilstand, så som vær, temperatur eller liknende, men som ikke inneholder (>) værverb, men derimot verbet *olla* ('være') eller *tulla* ('komme'). For eksempel: *Oli hirmunen tormi* ('Det var en forferdelig storm'); *Sitte tuli oikhein kaunis ilta* ('Så blei det en riktig fin kveld'); *Yölä oli kylmä* ('Det var kaldt om natta'). Foran verbet kan vi også legge til det (>) tomme subjektet *se*. For eksempel: *Se oli hirmunen tormi* ('Det var en forferdelig storm'). Jamfør VÆRTILSTAND.

ÅPEN KLASSE: Ordtype som får stadig nye medlemmer, det vil si utgjør en produktiv klasse eller gruppe. Et eksempel på en åpen klasse er nomen med i-stamme; de fleste nye lånorda havner i denne gruppa. Lånte verb havner som regel i gruppa med (>) kontrakte verb. Jamfør (>) lukka klasse.

ÅRSAKSADPOSIJON: (>) Adposisjon som brukes i svar på spørsmål om hvorfor (*Miksi? Minkä takkii ~ takia?*). Eksempler på årsaksadposisjoner er *takkii ~ takia* ('for, på grunn av'), *täh(đ)en* ('på grunn av'), *pääle(t)* ('basert på'), *kautta* ('med, gjennom'), *e(đ)estä* ('for ... skyld'), *varten* ('for, på grunn av'), *vasten* ('for, på grunn av'), *takkii ~ takia* ('for, på grunn av') og *tähden* ('for, på grunn av').